

KARADENİZ

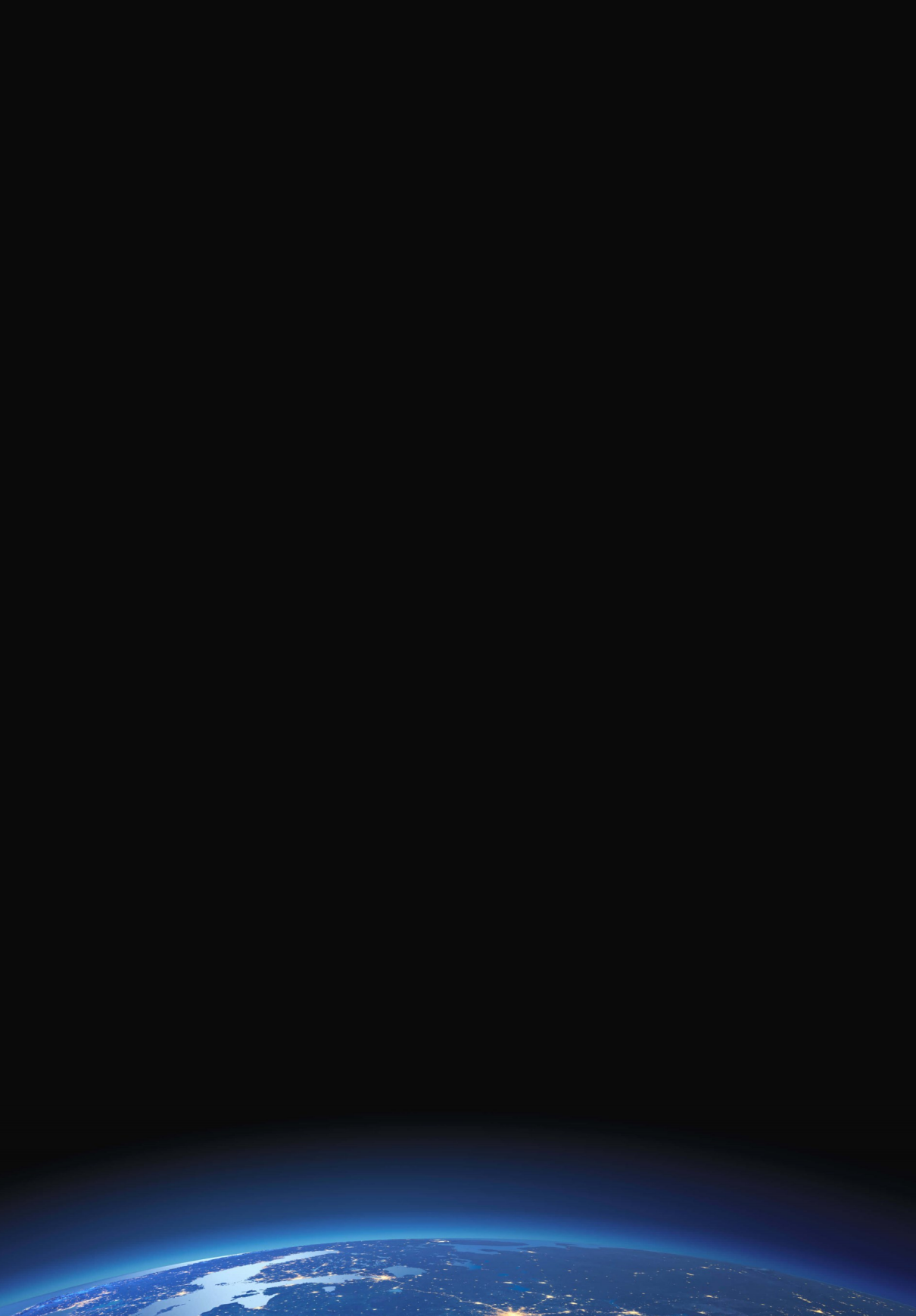
2021 GELİŞMELERİ IŞIĞINDA
BÖLGESEL DEĞERLENDİRMELER

Editörler
ÖZGÜR TÜFEKÇİ
FEVZİ KIRBAŞOĞLU

KARADENİZ
TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
Stratejik Araştırma Merkezi

SAM

KARADENİZ

2021 GELİŞMELERİ IŞIĞINDA BÖLGESEL DEĞERLENDİRMELER

Editörler
ÖZGÜR TÜFEKÇİ
FEVZİ KIRBAŞOĞLU

KARADENİZ
TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
Stratejik Araştırma Merkezi

SAM

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ YAYINLARI

Özgür Tüfekçi

Doç. Dr. Tüfekçi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Stratejik Araştırma Merkezi Müdürü ve Uluslararası İlişkiler Bölümü öğretim üyesidir. Aynı zamanda, İngiltere merkezli bir düşünce kuruluşu olan CESRAN International'ın (www.cesran.org) kurucusu ve Genel Direktörüdür. Sheffield Üniversitesi'nden Uluslararası İlişkiler yüksek lisans derecesi ve Coventry Üniversitesi'nden Sosyoloji ve Uluslararası İlişkiler doktora derecesi almıştır. Başlıca araştırma alanları Avrasyacılık, Ulus İnşası, Milliyetçilik Teorileri, Jeopolitik Kuramlar ve Yükselen Güçlerdir.

Fevzi Kırbasoğlu

2015 yılında Atatürk Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü'nden mezun oldu. 2019 yılında yüksek lisans öğrenimini Karadeniz Teknik Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı'nda tamamladı. 2021 yılından itibaren Karadeniz Teknik Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde Arş. Gör. olarak görev yapmayı sürdürmektedir.

KARADENİZ:

2021 GELİŞMELERİ IŞIĞINDA BÖLGESEL DEĞERLENDİRMELER

KTÜ-SAM Kitapları 2

www.ktu.edu.tr/sam

ISBN: 978-605-2271-49-0

© 2022 Karadeniz Teknik Üniversitesi Yayınları

1. Baskı: Ekim 2022, Trabzon

Kapak Tasarımı / Sayfa Düzeni

KTÜ Stratejik Araştırma Merkezi

Baskı: KTÜ Matbaası, TRABZON

Tel: 0462 377 21 43

Adres: KTÜ Yayınları Satış Bürosu

Tel: 0462 377 22 32

Üniversiteler Yayın yönetmeliğinin 6. maddesine göre bu eserin bilim ve dil bakımından sorumluluğu yazarlara aittir.

Bu eserin herhangi bir kısmının izinsiz ve kaynak gösterilmeden alıntılanması, internet sitelerinde yayınlanması, pdf ya da kitap şeklinde parayla satılması yasaktır. Aksi eylemde bulunanlar telif hakları yarasından doğan tüm yükümlülükleri peşinen kabullenmiş sayılırlar.

KARADENİZ:

2021 Gelişmeleri Işığında Bölgesel Değerlendirmeler

Editörler: Özgür Tüfekçi & Fevzi Kırbasoğlu

İçindekiler

TAKDİM	8
1. BÖLÜM: Bölge Ülkelerinin 2021 Görünümü	
Milli Çıkarların Gölgesinde Krizler Sarmalı: Türkiye 2021..	13
RUKİYE PATAN	
44 Günde Gelen Zaferin Birinci Yıl Dönümünde Masada Güçlü Azerbaycan: 2021	53
HÜLYA KINIK	
Seçimleri Geride Bırakırken 2021 Yılı ve Bulgaristan'da Beklentiler	75
VAHİT GÜNTAY	
Yenilginin Gölgesinde Ermenistan: 2021	103
DİLEK KARADENİZ TOPAL	
Batı ile Bütünleşme Sürecinde Gürcistan: 2021	135
HASAN YILMAZ	
Doğu'nun Gölgesinde Batı'ya Doğru İlerlemeye Çalışan Moldova: 2021	177
ESRA ÇİL AYDOĞDU	

Avrupa'nın Karadeniz'deki Stratejik Limanı Romanya: 2021
..... 221

EDA TUTAK

Rusya'nın 2021 Görünümü 259

YAŞAR SARI

İşgal Tehdidi Altında Ukrayna'nın Bir Yılı: 2021. 303

ADNAN SEYAZ

Güç Dengesini Değiştirme Arayışında Yunanistan: 2021. 335

GÖKHAN ÖÇALAN

2. BÖLÜM: Uluslararası Aktörler ve Geniş Karadeniz Havzası

Biden'in Dış Politika Haritası ve Karadeniz Politikasına
Yansımaları 373

MURAT ÜLGÜL

NATO ve Rusya'nın Geniş Karadeniz Havzasındaki
Mücadelesi: 2021 409

FEVZİ KIRBAŞOĞLU ve GÖKHAN ÖÇALAN

Geniş Karadeniz Havzası'nda Gelişen Çin-Rusya İş Birliği:
Esnek ve Kırılgan İttifak Dönemi 435

MÜGE YÜCE

2021 Yılı'nı Geride Bırakırken Avrupa Birliği'nin Geniş
Karadeniz Havzası Stratejileri 455

FEVZİ KIRBAŞOĞLU

3. BÖLÜM: Geniş Karadeniz Havzasında Sınıraşan Sorunlar

Karadeniz'de Göç ve Sınır Politikaları 493

HAKAN ÜNAY ve MURAT ÇEMREK

Yüzüncü Yılında Lozan Barış Antlaşması: Türk Boğazları
Geçiş Rejimi ve Montrö Öncesi Sorunlar..... 519

İSMAİL KÖSE

Karadeniz Bölgesi Enerji Dinamikleri 549

ANIL ÇAĞLAR ERKAN ve AYÇA EMİNOĞLU

2021 Yılı ASEAN-Rusya İlişkileri 577

SÜLEYMAN TEMİZ ve AHMET ATEŞ

YAZARLAR 605

TAKDİM

Karadeniz: 2021 Gelişmeleri Işığında Bölgesel Değerlendirmeler yayın serisi ikinci yılında hem bölgesel hem de küresel gelişmelere odaklanarak bölge ile ilgilenen araştırmacılar için bir başvuru kaynağı olma hedefini bu yılda devam ettirmekte.

Oldukça yoğun gündem içerisinde çok büyük bir emeğin ürünü olarak sizlerle buluşan ve 2021 yılının değerlendirmesini içeren eserimizde birbirinden değerli yazarlarımız çalışmalarını uzmanlıkları çerçevesinde sunarken analitik yaklaşımlarıyla birbirini tamamlayan bölümlerle kitaba bütüncül bir perspektif katmaktadırlar.

2021 yılında Karadeniz Havzasındaki gelişmelerin ele alındığı bu kitapta on sekiz makale yer almaktadır. Üç bölümden oluşan kitabımızın ilk bölümünde havzadaki ülkelerden onunun 2021 yılında yaşadıkları süreçler masaya yatırılırken; ikinci bölümde uluslararası aktörlerin havzaya yaklaşımları ele alınmıştır. Üçüncü bölümde ise nispeten daha bağımsız makalelerle Karadeniz havzası farklı açılardan incelenmekte ve okuyucuya ilk iki bölümdeki makaleleri analitik olarak birleştirebilecekleri alan sunulmaya çalışılmaktadır.

Birinci bölüm Rukiye Patan'ın Türkiye'nin iç ve dış politika alanında ve ekonomik kapasitesinde önemli gelişmelerin gerçekteştiği bir yıl olan 2021'i değerlendirdiği "*Milli Çıkarların Gölgesinde Krizler Sarmalı: Türkiye 2021*" başlıklı çalışma ile başlamaktadır. Akabinde Hülya Kınık Azerbaycan'ın 2021 yılında genel görünümü üzerine bir çerçeve sunma amacı

taşıyan “44 Günde Gelen Zaferin Birinci Yıl Dönümünde Masada Güçlü Azerbaycan: 2021” makalesi; Vahit Guntay “Seçimleri Geride Bırakırken 2021 Yılı ve Bulgaristan’da Beklentiler”; Dilek Karadeniz Topal “Yenilginin Gölgesinde Ermenistan: 2021”; Hasan Yılmaz “Batı ile Bütünleşme Sürecinde Gürcistan: 2021”; Esra Çil Aydoğdu “Doğu’nun Gölgesinde Batı’ya Doğru İlerlemeye Çalışan Moldova: 2021”; Eda Tutak “Avrupa’nın Karadeniz’deki Stratejik Limanı Romanya: 2021”; Yaşar Sarı “Rusya’nın 2021 Görünümü”; Adnan Seyaz “İşgal Tehdidi Altında Ukrayna’nın Bir Yılı: 2021”; Gökhan Öçalan “Güç Dengesini Değiştirme Arayışında Yunanistan: 2021” başlıklı makaleleriyle havza ülkelerini ele almaktadırlar.

İkinci bölümde ise havzanın dışındaki aktörlerin havza ülkelerine yaklaşımları ve politika oluşturma süreçleri Murat Ülgül’ün “Biden’in Dış Politika Haritası ve Karadeniz Politikasına Yansımaları”; Fevzi Kırbaşoğlu ve Gökhan Öçalan’ın “NATO ve Rusya’nın Geniş Karadeniz Havzasındaki Mücadelesi: 2021”; Müge Yüce’nin “Geniş Karadeniz Havzası’nda Gelişen Çin-Rusya İş Birliği: Esnek ve Kırılgan İttifak Dönemi” ve Fevzi Kırbaşoğlu’nun “2021 Yılı Geride Bırakırken Avrupa Birliği’nin Geniş Karadeniz Havzası Stratejileri” başlıklı makaleleriyle incelenmektedir.

Son bölümde ise ilk iki bölümdeki makaleleri tamamlayıcı ve birleştirici olarak Hakan Ünay ve Murat Çemrek “Karadeniz’de Göç ve Sınır Politikaları”; İsmail Köse “Yüzüncü Yılında Lozan Barış Antlaşması: Türk Boğazları Geçiş Rejimi ve Montrö Öncesi Sorunlar”; Anıl Çağlar Erkan ve Ayça Eminoğlu “Karadeniz Bölgesi Enerji Dinamikleri”; Süleyman Temiz ve Ahmet Ateş “2021 Yılı ASEAN-Rusya İlişkileri” makaleleriyle elinizdeki eserin tamamlanmasını sağlamışlardır.

Yıllık mahiyetinde hazırlanan çalışmanın bu sayısının yayımlanması hususunda yazılarıyla katkıda bulunan değerli yazarlarımıza ve kitabımıza teveccüh gösteren saygıdeğer okurlarımıza teşekkür ederiz.

DOÇ. DR. ÖZGÜR TÜFEKÇİ
KTÜ-SAM Müdürü

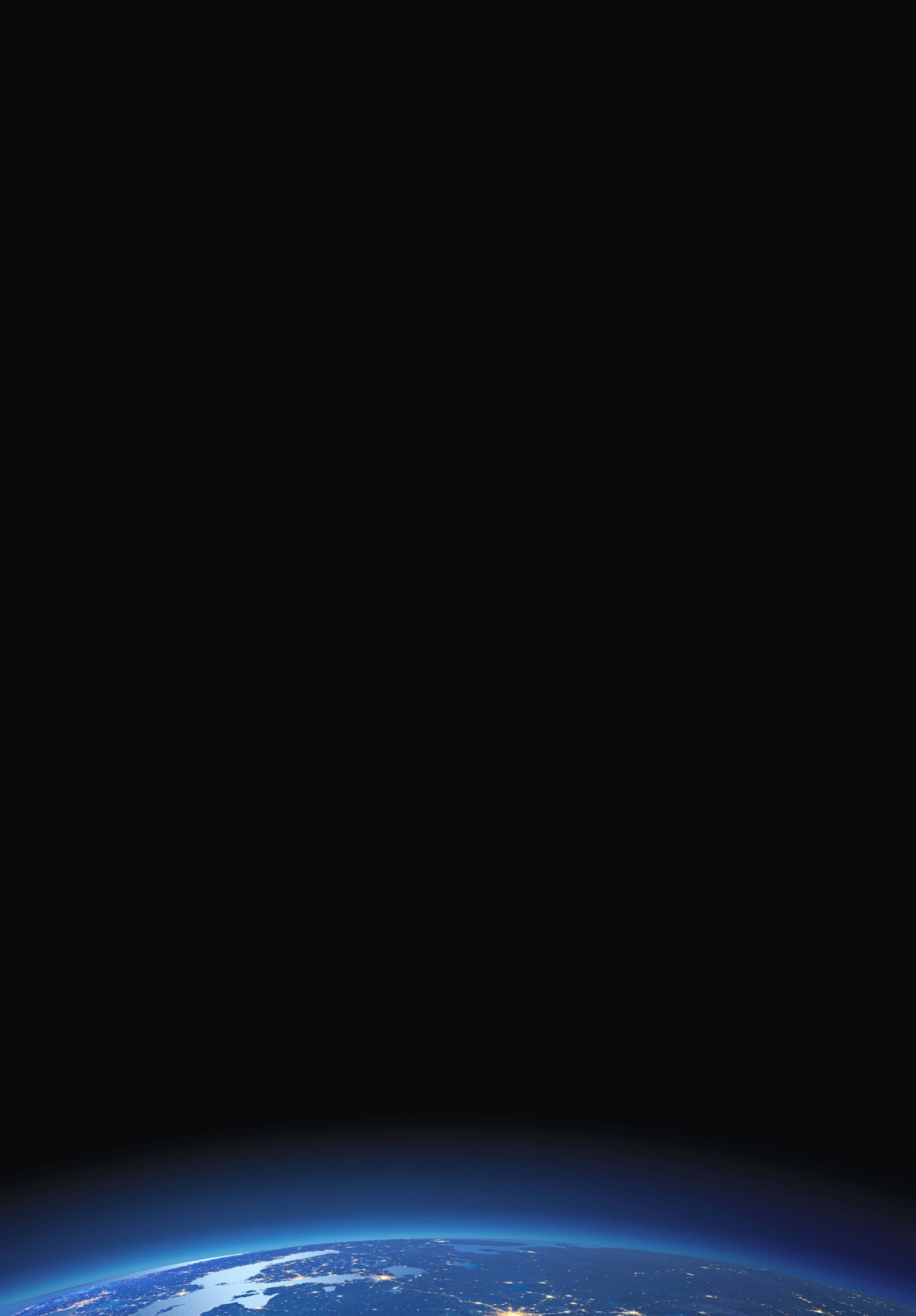
ARŞ. GÖR. FEVZİ KIRBAŞOĞLU
KTÜ-SAM Araştırmacı

Trabzon - Temmuz 2022

Bölge Ülkelerinin
2021 Görünümü

1. BÖLÜM

GÜÇ DENGESİNİ DEĞİŞTİRME ARAYIŞINDA YUNANİSTAN: 2021

Gökhan Öçalan

[Doktora Öğr., Karadeniz Teknik Üniversitesi]

Giriş

2021, dünya genelinde ekonomik, siyasi, politik, sağlık ve diğer alanlarda önemli sonuçları olan bir yıl olmuştur. Yunanistan'ın da benzer şekilde bu durumdan payını aldığını ve gerek iç politikada gerekse dış politikada son derece hareketli gündeminin olduğunu söylemek mümkündür. 2020 yılının başında dünyada vuku bulan ve etkileri halen devam eden COVID-19 salgınının gölgesinde Yunanistan, iç siyasetinde çalkantılı, uluslararası alanda ise tabiri caizse etki kapasitesinin ötesinde yapmış olduğu hamleleriyle sistem içerisinde etkin bir aktör olma gayesiyle hareket etmektedir. Bu kapsamda yapmış olduğu askeri, ekonomik ve ticari anlaşmaların yanında enerji ve enerji arz güvenliğine yönelik almış olduğu inisiyatifler ile bu gayeyi pekiştirme çabasında olduğu görülmektedir. Ekonomik, sosyal ve siyasal sorunların yanında pandemiyle mücadele açısından da zorluklarla karşılaşan Yunanistan, bir yandan uluslararası göç sorunuyla mücadele etmeye çalışırken bir yandan da tarihsel hasmı Türkiye ile uzun yıllar sürdürmeye çalıştığı rekabet alanını korumaya çalışmaktadır. Bu durumun ise genel anlamda Yunanistan siyasi ve ekonomik dinamiklerini zorladığını söylemek yerinde olacaktır. Zira özellikle son dönemlerde önemli ekonomik sorunlar yaşayan Yunanistan'ın bu durumun aksine Türkiye ile olan güç dengesinin sürdürülebilmesi noktasında yapmış olduğu savunma ve teçhizat harcamalarının ülke ekonomisine ağır yükler getirdiği bilinmektedir. Esas sorunun ise bu durumun Yunanistan açısından ne zamana kadar ve ne

ölçüde sürdürülebileceği olgusudur. Ancak bu güç mücadelesi Yunan halkı ve kamuoyu nezdinde ekonomik ve sosyal güçlülere neden olsa da Yunan siyaseti ve politika uygulayıcıları açısından bir dış politika aracı olarak değerlendirilebilmektedir.

Genel olarak Yunanistan açısından 2021 yılının genel bir değerlendirmesinin yapılacağı bu çalışma iki bölümde ele alınacaktır. Ekonomik, sosyal ve politik açıdan ülke için dinamiklerin ele alınacağı birinci bölümde 2021 yılında yaşanan ülke için gelişmelere değinilecek, ikinci bölümde ise esas itibarıyla Yunanistan'ın komşularıyla ve küresel aktörler ile ilişkileri ele alınacak, son dönemde imzalanan savunma iş birliği anlaşmaları üzerinde durulacaktır.

Ülke İçi Gelişmeler

Dış politikada olduğu kadar kendi iç siyasetinde de oldukça hareketli bir ülke olan Yunanistan için 2021 yılının geçmiş yıllara benzer şekilde zorluklar içerisinde geçen bir yıl olduğunu söylemek mümkündür. Ekonomik olarak geçmiş dönemlerde yaşanan krizlerin izlerini hala üzerinden atamayan ülkede ekonomik refah, kalkınma, tüketici standartları vb. alanlarda daralmalar görölmüş, bu durumun Yunan siyaseti ve kamuoyuna da yansımaları olmuştur. Nitekim 2010-2015 yılları arasında ekonomik iflası önlemek için uluslararası kurtarma talebinde bulunan ve bu yönde attığı adımlarla birlikte özelleştirme ve reform hareketlerine ivme kazandıran Yunanistan, pandemi süreci ile birlikte önemli gelir kaynaklarında büyük kayıplar yaşamıştır (Papadimas, 2021). Bu kapsamda Dünya Bankası verilerine göre 2019 yılında 205.144 milyar dolar olan ülke Gayrisafi Yurtiçi Hasılası (GDP) 2020 yılında yaşanan küçölme ile 188.835 milyar dolara gerilemiştir (World Bank, 2020).

Pandemi sürecinin etkisiyle aslında ülkenin en önemli gelir kaynaklarından olan turizm sektöründeki durgunluk ve üretimde yaşanan sorunlar, 2020 itibarıyla ülke ekonomisinin yaklaşık %9

oranında küçülmesine neden olmuştur (Papadimas ve Kambas, 2021). Yunanistan'ın en önemli gelir kaynaklarından turizm noktasında 2019 yılında 33 milyon olan turist sayısı ve yaklaşık 18 milyar euro olan döviz getirisi, 2020 yılında seyahat kısıtlamalarının etkisiyle 7 milyona kadar düşmüş, döviz getirisi ise sadece 4 milyar euro olmuştur. Bu durumun Yunan ekonomisinde hatırı sayılır bir gerilemeye neden olduğu aşikârdır. Ülkede kısıtlamaların gevşetilmesini takiben 2021 yılının Ocak-Ağustos dönemi turist sayısında 2020 yılının aynı dönemine göre yüzde 79.2'lik bir artış, turizm gelirinde ise yüzde 135.7'lik bir iyileşme gözlemlenmektedir (Hardcastle, 2021). Turizm gelirlerindeki artış, işsizlikle mücadele, ihracat, ithalat, kişi başı tüketim ve diğer kalemlerde meydana gelen iyileşmelerden dolayı 2021 yılı itibarıyla ülke ekonomisinde %7.1 oranında bir büyüme öngörülmektedir (Keptalkingreece, 2021). Bu açıdan değerlendirildiğinde 2020 yılında pandemi sürecinin ve genel konjonktürün de etkisiyle Yunanistan ekonomisinde ve refah seviyesinde bir daralma olduğunu, dünya genelinde esnetilen pandemi tedbirleri kapsamında seyahat ve ticaret hacminde artışa bağlı olarak 2021 yılının ise toparlanma yılı olduğunu ifade etmek mümkündür.

Ülke içi politik gelişmeler noktasında bakıldığında ise 2021 yılının Yunan halkı ve kamuoyu açısından hareketli ve bir o kadar önemli sonuçları olan hadiseleri içerisinde barındırdığını söylemek mümkündür. Bu kapsamda 2019 yılında seçimleri kazanarak Başbakanlık koltuğuna oturan Yeni Demokrasi Partisi lideri Kiriakos Alec Miçotakis, siyasi iç çekişmeler ve dış politik meydan okumalarla geçen bir yılın ardından 2021 yılının başında hükümette bazı Bakanlıklarda değişiklikler yapmıştır. Nitekim yapısal olmamakla birlikte yapılan değişiklikler ile güven tazeleme ve iktidarını pekiştirme gayretinde olan Miçotakis, Enerji ve Çevre Bakanlığı, Tarımsal Kalkınma Bakanlığı ve İçişleri Bakanlığında değişikliğe gitmiştir. Bu sayede Başbakan Miçotakis'in performans ve beklenti açısından olduğu kadar

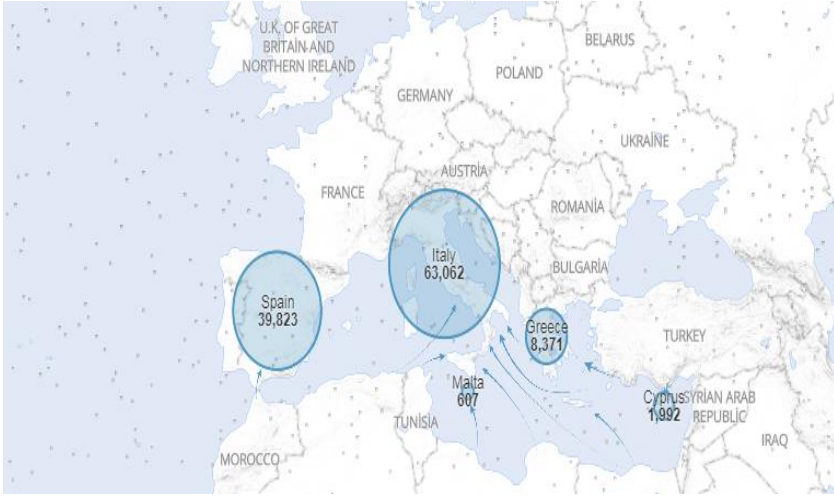
erken seçim söylentilerine bir karşı hazırlık içerisinde olduğu da dile getirilmektedir (Tzogopoulos, 2021).

Her ne kadar iç politik gelişmeler ülke gündemini meşgul etse de Yunan halkı nezdinde pandemi süreci ve onun getirmiş olduğu ağır ekonomik koşullar daha öncelikli konu başlıkları olarak yer almaktadır. Nitekim dünya genelinde olduğu kadar Yunanistan açısından da hatırı sayılır ölçüde sorun teşkil etmeye devam eden COVID-19 pandemisi, sağlık, sosyal ve ekonomik anlamda önemli tahribatları da beraberinde getirmektedir. Bu kapsamda pandeminin başlangıcından bu yana ülkede yaklaşık 19.500 kişi hayatını kaybetmiş (Ekathimerini, 2021), virüsün kontrol altına alınamaması ise ülkede sosyal hayatta olduğu kadar ekonomik ve politik düzlemde de önemli zorluklara sebebiyet vermiştir. Salgın karşısında hükümet tarafından alınan kısıtlama ve aşı kararı ile politik uygulamaların özellikle muhalefet partisi tarafından sert şekilde eleştirildiği, bu kapsamda insan hakları ihlalleri söylemlerinin de gündeme gelebildiği görülmektedir (Karakatsani, 2021). Dünya genelinde yeni bir varyant olarak ortaya çıkan Omicron varyantına karşı ise yeniden sıkı pandemi tedbirlerinin alınması kararları alınmaktadır. Bu durum ise dünya genelinde olduğu gibi yine Yunanistan açısından da bazı alanların kısıtlanması ile beraber ekonomik anlamda da kısmi daralma yaşanabileceği anlamına gelmektedir.

Yunanistan'ı 2021 yılında en çok meşgul eden diğer bir konu ise uluslararası düzensiz göç sorunudur. Karadan ve denizden gelen düzensiz göç hareketine karşılık sınır güvenliğine yönelik tedbirlerini artıran Yunanistan, benzer şekilde denizlerde olan kolluk gücünü de destekleme noktasında gayretlerde bulunmaktadır. Özellikle son dönemde Afganistan başta olmak üzere istikrarsızlığın hâkim olduğu diğer ülkelere gelen göç dalgasına karşılık Türkiye sınırına yaklaşık 40 kilometrelik bir duvar hattı inşa edilmiş (Schengenvisainfo, 2021), benzer şekilde denizlerden gelen göç hareketine karşılık devriye ekiplerinin sayısına ilave yapılarak sahil güvenlik araçlarının sayısı

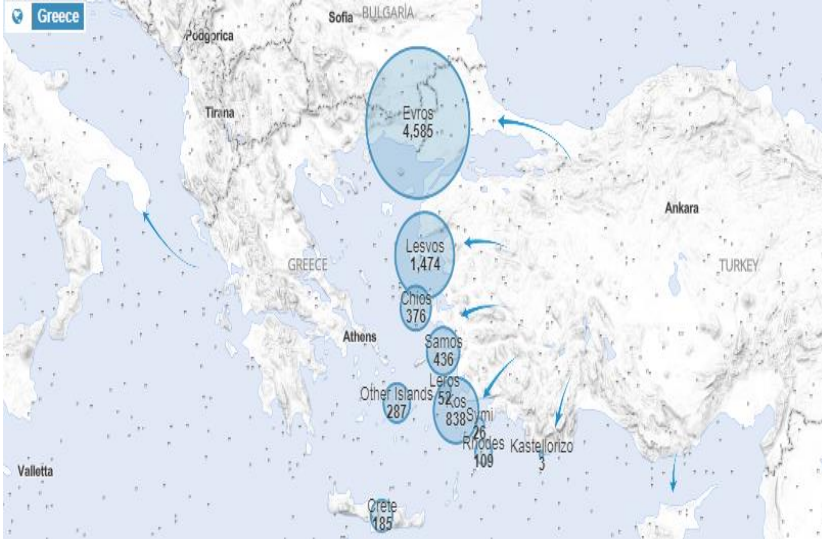
artırılmıştır. 2021 yılı içerisinde Türkiye sınırı ile Ege ve Akdeniz üzerinden yaklaşık 9 bin düzensiz göçmen Yunanistan'a geçiş yapmıştır. Yunanistan'ın yanı sıra özellikle İspanya ve İtalya da benzer sorunlarla mücadele etmektedirler. Bu kapsamda Yunanistan'a gelen düzensiz göçmenlerin büyük çoğunluğunu Orta Doğu ve Asya'dan gelen göçmenler oluştururken İtalya ve İspanya'ya ise daha çok Afrika üzerinden göç hareketinin olduğu görülmektedir (Unhcr.org, 2021a).

Tablo 1: Denizden Gelen Düzensiz Göç Hareketi

Kaynak: www.unhcr.org

Tablo 1 incelendiğinde, Yunanistan'ın düzensiz göçmenlerin barınma ve konaklama ihtiyacını Türkiye sınırında ve yine Türkiye'ye yakın adalar üzerinde gerçekleştirdiği görülmektedir. 2021 yılı verilerine göre yaklaşık 3800 düzensiz göçmen adalar üzerindeki merkezlerde bulunurken yine Türkiye sınırına yakın sığınma merkezlerinde ise yaklaşık 4500 sığınmacı yer almaktadır. Tablo 2'de yer alan görselden de anlaşılacağı üzere göçmenlerin büyük çoğunlukla Yunan anakarasından uzakta, Türkiye anakarasına yakın merkezlerde tutulduğu görülmektedir (Unhcr.org, 2021b).

Tablo 2: Yunanistan'ın Düzensiz Göçmen Kampları

Kaynak: www.unhcr.org

Göçmen sorunu 2021 yılı itibarıyla Yunanistan'ın en önemli gündem maddelerinden birini oluştururken özellikle Türkiye ile mevcut sorunların da yeni bir belirleyeni olarak ortaya çıkmaktadır. Nitekim Yunanistan göçmenlerin kontrolsüz bir şekilde Türkiye üzerinden kendi topraklarına geçiş yaptığını iddia etmektedir. Benzer şekilde Yunanistan göçmen krizinin araçsallaştırılarak Türkiye tarafından kullanıldığını ileri sürmekte, bu noktada göç meselesini aslında Yunanistan'ın ötesinde Avrupa Birliği'nin (AB) karşı karşıya kaldığı bir sorun olarak angaje etme çabası içerisinde olmaktadır. Buna karşılık Türkiye ise göçmen krizi noktasında Yunanistan'ı gerçeği yansıtmamakla suçlamaktadır. Nitekim Türkiye'nin iddialarına benzer şekilde Avrupa Sınır ve Sahil Güvenlik Ajansı da (FRONTEX) Yunanistan'ın sığınmacıları Türk sınırına geri ittiğini ve hukuka aykırı eylemlerde bulunduğunu ifade etmektedir (Novinite, 2021).

Ülke içi gelişmeler ışığında 2021 yılına ilişkin özetle pandemi süreci ve etkilerinin halen devam ettiğini, bu durumun sosyal, kültürel ve ekonomik anlamda yansımalarının olduğunu ancak genel anlamda bakıldığında Yunanistan'da geçen dönemlerin aksine ekonomik olarak hatırı sayılır toparlanmaların olduğunu söylemek mümkündür. Pandemi sürecinin dünya genelinde olduğu gibi Yunanistan'da da tam olarak kontrol altına alınamaması ise gelecek belirsizlik açısından kaygı vermeye devam etmektedir. Diğer yandan son dönemde yeniden ivme kazanan düzensiz göç sorunu gerek iç politikada gerekse dış politikada ülke gündemini meşgul etmeye devam etmektedir. Bu kapsamda, düzensiz göç sorunu ile mücadele noktasında özellikle Türkiye ile yaşanan gerilimler ve restleşmeler Yunanistan tarafından AB bağlamında bütünsel olarak değerlendirilmiş, bu durumdan hareketle Türkiye ile yaşanan sorunların yalnızca Yunanistan açısından değil Avrupa güvenliği ve istikrarı noktasında ele alınması gerektiğine dair düşünce tayin edilmeye çalışılmıştır.

2021 Yılında Yaşanan Gelişmeler Işığında Yunanistan'ın İkili İlişkileri

Komşu Ülkeler ile İlişkiler

Yunanistan açısından 2021 yılı ülke içi gelişmeler noktasında hareketli olduğu kadar diğer aktörler ile olan ilişkiler açısından da tempolu olmuştur. Bu kapsamda Yunanistan'ın başta Türkiye olmak üzere komşu ülkeleri ve küresel aktörler ile olan münasebetleri 2021 yılının genel seyri noktasında belirleyici olmuştur. Bu açıdan bakıldığında, Türkiye ile olan ilişkiler gergin ve hareketli olurken başta İtalya olmak üzere bazı Orta Doğu ve Afrika ülkeleri ile olan ilişkiler daha çok stratejik açıdan ele alınmıştır. Bu kapsamda özellikle son dönemde daha sık gündeme geldiği şekliyle enerji kaynaklarına erişim ve enerji güvenliğinin sağlanmasına yönelik konular bu ülkeler ile olan ilişkilerin genel yönünü tayin etmiştir. Küresel aktörler ile olan

ilişkilere bakıldığında ise Yunanistan'ın daha stratejik ve özellikle Türkiye'ye karşı denge sağlamaya çalışan girişimler içerisinde olduğunu söylemek mümkündür. Nitekim AB açısından bakıldığında Yunanistan'ın özellikle Türkiye ile olan mevcut sorunlarını Birlik içerisinde yaşanan sorunlar olarak ele almaya çalışması Türkiye'ye karşı ortak tutum sağlama gayretlerinin bir sonucu olarak değerlendirilebilmektedir. Özellikle son dönemde Amerika Birleşik Devletleri (ABD) ile olan ilişkilerin mahiyetine bakıldığında benzer tutumun benimsendiği görülmektedir. Nitekim özellikle ABD ile askeri düzeyli varılan mutabakatlar ile yapılan anlaşmaların, her iki ülkenin Türkiye ile olan ilişkilerinde denge sağlayıcı hamlelerinin bir sonucu olarak ele alınmaktadır. Bu noktada ABD açısından Yunanistan'ın stratejik noktalarındaki üs temin faaliyetlerinin Türkiye'ye bir alternatif olarak ele alınması mümkünken, Yunanistan açısından da mevcut güvenlik kaygılarını gidermeye yönelik bir politik hamle olarak değerlendirilebilir.

Yunanistan'ın komşuları ile olan ilişkilerini ele alırken karşılıklı bireysel ilişkiler ve bölgesel iş birliği uygulamaları nezdinde konuyu ele almanın daha kapsayıcı olacağı düşünülmektedir. Nitekim bireysel anlamda bazı ülkeler ile sorunlar yaşanabilirken aynı ülke ile bölgesel iş birliği noktasında tersi durumlar söz konusu olabilmektedir. Örnek olarak, uzun yıllar isim anlaşmazlığı nedeniyle siyasi sorunlar yaşanan Makedonya ile bölgesel iş birliği konusunda bazı platformlarda aynı çatı altında olunabilmesi, benzer şekilde hemen hemen her alanda güç mücadelesi içerisinde olunan Türkiye ile yine bazı bölgesel platformlarda bir araya gelenebilmesi gösterilebilmektedir.

Makedonya ile İlişkiler

Tarihsel arka plan, ortak kültür ve miras durumu dikkate alındığında, Yunanistan ile Makedonya ilişkilerinin oldukça karmaşık bir yapıya sahip olduğunu söylemek mümkündür. Bu kapsamda tarihsel süreçte bazı anlaşmazlıkların olduğu, ancak

en önemli anlaşmazlık konusunun esas olarak isim benzerliği üzerine yaşandığı görülmektedir. Yine isim anlaşmazlığı kadar olmasa da Yunanistan'ın kuzeyinde yaşayan Makedon azınlıkların durumu iki ülke ilişkilerini etkileyen bir diğer husus olarak yer almaktadır.

Yugoslavya'nın dağılmasının ardından 1991 yılında Eski Yugoslavya Makedonya Cumhuriyeti (FYROM) ismiyle bağımsızlığını ilan eden Makedonya, kuzey bölgesinin de adının Makedonya olması nedeniyle Yunanistan ile uzun yıllar süren birtakım sorunlar yaşamıştır. Makedonya teriminin Yunan kültüründe Makedon Krallığı'na atıfta bulunmasından hareketle, Yunanistan kendi kültür ve mirasının gasp edildiğini iddia etmektedir. Kendisine ait bir bölgeyle benzer isimli bir ülkenin varlığını tehdit algılaması olarak gören Yunanistan, bu nedenle birçok platformda Makedonya aleyhine girişimlerde bulunmuştur. Nitekim 2005 yılında başlayan AB üyelik müzakerelerinde ve 2008 yılında Kuzey Atlantik antlaşması Örgütü'ne (NATO) geçici isimle üyelik başvurusunda olumsuz tutum sergilemiştir (BBC, 2018). Uzun yıllar süren gerginlik ortamının arasında yürütülen müzakereler sonucu 2018 yılında iki ülke Prespa Anlaşması ile mutabakata vararak Makedonya'nın isminin Kuzey Makedonya Cumhuriyeti olarak değiştirilmesi konusunda anlaşmışlardır. Nitekim anlaşmanın onaylanmasını müteakip kısa bir süre sonra 2018 Brüksel Zirvesi'nde Makedonya'nın NATO ittifakına davet edilmesi oy birliği ile kabul edilmiş, 2020 yılında da Makedonya'nın ittifaka üyeliği resmileşmiştir (NATO, 2020). Bu kapsamda iki ülke arasında uzun yıllar süren sorunun ortadan kalkması ile devam eden çekişmenin yerini ittifak ortaklığı almıştır.

Ayrıca 2005 yılında başlayan AB aday ülke statüsü çerçevesinde devam eden üyelik müzakerelerinde Yunanistan'ın engelleyici tutumunun ortadan kalkması ile birlikte Makedonya'nın önündeki önemli bir engelin daha aşıldığını söylemek mümkündür. Nitekim bu durumun iki ülke ilişkilerinin gelişimi

açısından da bir lokomotif görevi görebileceği aşikârdır. Bu kapsamda Ekim 2021’de Makedonya’nın yeni Cumhurbaşkanı Stevo Pendarovski’nin Yunanistan’ı ziyareti de iki ülke ilişkilerini olumlu yönde etkileyen önemli bir adım olarak görülmektedir. İkili ilişkilerin derinleştirilmesi ve Makedonya’nın AB’ye katılımı noktasında birlikte atılabilecek adımlar ziyaret esnasında ele alınan başlıca konular olmuştur (News, 2021). Bu kapsamda uzun süren gergin ilişkilerin ardından tarihsel bazı sorunların ortadan kalkması ile müteakip süreçlerde iki ülke ilişkilerinin ortak çıkarlar ekseninde daha da derinleşerek gelişim gösterebileceği değerlendirilmektedir.

Öte yandan özellikle pandemi süreci ile birlikte daha büyük sorunlara yol açan mülteci krizinin Makedonya ile olan ilişkilere de bir etkisinin olduğunu ifade etmek mümkündür. Nitekim Avrupa’ya olan göç hareketlerinde ana geçiş noktalarından birini oluşturan Makedonya’nın bu anlamda AB ile olduğu kadar Yunanistan ile de koordinasyon içerisinde hareket etmesi önemli görülmektedir. Bu kapsamda hâlihazırda müzakere süreci devam eden FRONTEX’e ait birliklerin Makedonya’da konuşlandırılmasına yönelik Statü Anlaşması çalışmaları ile Makedonya-Yunanistan iş birliği ve temasının daha da artacağı değerlendirilmektedir (Hernandez ve Muletier, 2021).

Arnavutluk ile İlişkiler

Diplomatik ilişkilerin 1971 yılında tesis edildiği Arnavutluk ile ilişkilerde gündeme alınan konular arasında iki ülke arasında öncelikle deniz yetki alanlarının sınırlandırılması, Arnavutluk’un NATO’ya katılımı, AB ile üyelik süreci ve yerli Yunan ulusal azınlık konuları yer almaktadır. Tarihsel bir geçmişe de sahip olan iki ülke arasında sosyal ve ekonomik bağların bu anlamda önemli bir temelini olduğunu söylemek de mümkündür. Ancak iki ülkenin uluslararası ilişkiler perspektifinde diğer ülkelere olan bakış açılarında farklılıklar da bulunabilmektedir. Bu kapsamda örnek olarak Yunanistan açısından uluslararası arenada en iyi

dostluk ilişkisinin olduğu ülke olarak Fransa'nın olduğu ifade edilebilirken, Arnavutluk açısından bu ülkelerin öncelikle ABD ve Almanya olduğu görülmektedir. Benzer şekilde Yunan halkının büyük çoğunluğu Türkiye'yi bir tehdit olarak algılamakta, bu durum Arnavutluk açısından farklılık arz etmektedir. Nitekim ülkelere yönelik olumlu görüş noktasında Arnavutluk açısından Kosova, İtalya ve Türkiye önde gelirken, Sırbistan ve İsrail Yunanistan açısından öne çıkan ülkeler olmaktadır. Her ne kadar komşuluk ilişkilerine ve diğer ülkelere yönelik bakış açılarında farklılıklar olsa da iki ülkenin birbirine olan bakış açılarında son on yıllık süreçte olumlu yönde bir evrilme olduğunu söylemek mümkündür. Bu açıdan Arnavut halkının yaklaşık olarak yarısı 2000-2009 arası döneme kıyaslandığında 2010-2019 arası dönemin daha olumlu olduğunu düşünürken, Yunan halkı nezdinde de bu oran yaklaşık %42 düzeyindedir (Eliamep, 2021).

Yunanistan'ın Arnavutluk arasında önemli bir sorun olan deniz yetki alanlarının sınırlandırılmasına yönelik Nisan 2018'de başlayan müzakereler nihai bir sonuca varılamadığı için askıya alınmıştır. Ancak 2021 yılı itibarıyla iki ülkenin anlaşmazlık konusu olan deniz yetki alanlarının sınırlandırılmasını Lahey'de bulunan Uluslararası Adalet Divanı'na taşıma kararı alması ise iki ülke ilişkileri açısından yeni bir sayfanın açılmasını da beraberinde getirmiştir. Bu karar ile iki ülke arasında tarihsel geçmişi olan sorunlara yönelik rasyonel politikaya doğru evrilme olduğunu ifade etmek mümkündür (Mlloja, 2021). Ayrıca Arnavutluk'un AB'ye entegrasyon sürecine ilişkin kararlılığının ve uygulamalarının iki ülke ilişkilerine olumlu katkı sağladığı görülmektedir.

Çalışmanın önceki bölümlerinde de değinildiği gibi 2021 yılında büyük insani dramalara da neden olan mülteci krizi, iki ülke arasında olmasa da her iki ülke için ortak sayılabilecek bir sorun olarak gündemdeki yerini almaktadır. Keza Arnavutluk da Yunanistan'ın başa çıkmaya çalıştığı şekliyle Avrupa'ya geçmek isteyen mülteciler nedeniyle birtakım sorunlar yaşamaktadır. Bu

noktada her iki ülke de sınır güvenliğini ve kontrol tedbirlerini artırma durumunda kalmaktadır. Nitekim Yunanistan üzerinden feribotla İtalya'ya geçmekte başarısız olan mülteciler, alternatif yol olarak önce Arnavutluk'a gitmeyi ve oradan feribot ile İtalya'ya geçmeyi denemektedirler. Ancak FRONTEx'in devreye girmesiyle bu durumun büyük oranda engellendiğini söylemek mümkündür (Apnews, 2021). Bu kapsamda genel olarak özetlemek gerekirse, 2021 yılının, anlaşmazlıklara neden olan bazı sorunların çözüme kavuşturulması noktasında olumlu gelişmelerin yaşandığı ancak mülteci sorunu başta olmak üzere her iki ülkenin de birtakım sorunlar ile mücadele etmek zorunda kaldığı bir yıl olduğunu söylemek mümkündür.

Bulgaristan ile İlişkiler

Yunanistan'ın Bulgaristan ile diplomatik ilişkileri 19. yüzyılın sonlarına dayanmaktadır. İkili ilişkilerin hemen her sektörde kademeli ve seviyeli ilerlemesi söz konusu olmuştur. Ancak ilişkilerin seyri açısından genel olarak Bulgaristan'ın Mart 2004'te NATO'ya ardından 2007 yılında AB'ye üye olması belirleyici olmuştur (MFA, 2021). Bu anlamda gerek NATO ve AB üyeliği gerekse komşuluk ilişkileri nedeniyle Makedonya ve Arnavutluk'tan farklı konumda bulunan Bulgaristan, Yunanistan ile olan münasebetlerinde de ittifak ortaklığı asıl belirleyendir. Bir bakıma AB'nin sınır ülkeleri de olan bu iki ülke, karşılaştığı herhangi bir sorunun aslında Avrupa'nın karşılaştığı bir sorun olduğu düşüncesinden hareketle ikili ilişkilerine yön vermektedirler (Greekcitytimes, 2020). Bu bakımdan Güneydoğu Avrupa ve Balkanlar bölgesinde barış ve istikrarın korunması açısından iki ülke ilişkilerinde daha stratejik ve kurumsal bir çerçevenin olduğunu ifade etmek mümkündür. AB'nin dış sınırlarının muhafaza edilmesi noktasında ortaya çıkan zorluklarla ortak mücadele etmek durumunda kalan bu iki ülkenin birbiriyle olan koordinasyonu bu nedenle büyük önem arz etmektedir (TRT Haber, 2021a).

Göçmen sorunu diğer komşu ülkelerde olduğu gibi Bulgaristan açısından da önemli bir sorun olmakla beraber, bu krizle mücadele noktasında Yunanistan ile koordinasyon Avrupa sınır güvenliği açısından önemli görülmektedir. Bu açıdan ortak soruna karşı mücadele, iki ülkenin yakın temasını da zorunlu kılmaktadır. İki ülke ilişkilerine önemli bir ivme kazandıran bir diğer konu ise enerji ve enerji altyapıları noktasındaki iş birliğidir. Nitekim bu iki ülke için olduğu kadar Avrupa'nın da Rus enerjisine olan bağımlılığının azaltılması noktasında büyük önem arz eden alternatif enerji kaynaklarının sağlanması, son dönemde Yunanistan ve Bulgaristan'ın daha sıkı temas içerisinde olmasına olanak sağlamıştır. Bu anlamda Azerbaycan'dan çıkan ve Türkiye üzerinden Bulgaristan, Yunanistan ve İtalya'ya ulaşması hedeflenen doğalgaz, her iki ülke açısından olduğu kadar diğer AB ülkeleri için de stratejik bir öneme sahiptir (Independent, 2021). Genel olarak ifade etmek gerekirse 2021 yılında Yunanistan ve Bulgaristan ilişkilerinin diğer ülkelerle benzer olarak pandeminin gölgesinde mülteci sorunu ile mücadele ve iş birliğinin esas alındığı, siyasi ve diplomatik temasın yakinen sürdürüldüğü, enerji ve altyapı olmak üzere jeopolitik ve stratejik anlamda iş birliğinin geliştirildiğini ifade etmek mümkündür.

Genel olarak Yunanistan'ın sınır komşuları ile ilişkileri göz önüne alındığında mevcut ikili ilişkilerin yanında bölgesel iş birliği noktasında da diplomatik uygulamalarının olduğu görülmektedir. Nitekim Makedonya, Arnavutluk ve Bulgaristan ile sınır ötesi iş birliğinin güçlendirilmesi noktasında Dışişleri Bakanları düzeyinde toplantılar gerçekleştirilmekte, yine benzer şekilde Güneydoğu Avrupa İşbirliği Süreci ile de bölgesel zorlama ve meydan okumalara karşı siyasi çözüm bulma noktasında çoklu görüşmeler yapılmaktadır. Bu kapsamda ilk olarak Yunanistan, Türkiye, Makedonya, Arnavutluk, Romanya ve Bulgaristan arasında temelleri 1996'da atılan ve bölgesel barış ve güveniğin sağlanmasına yönelik iş birliğini amaçlayan Güneydoğu Avrupa Savunma Bakanları Süreci (SEDM) ile istişare mekanizması oluşturulmuştur. Ayrıca operasyonel olarak da Güneydoğu

Avrupa Çok Uluslu Barış Gücü Anlaşması (MPFSEE) temelinde Güneydoğu Avrupa Tugayı (SEEBRIG) teşkil edilmiştir (Seebrig, 2012). Tüm bu gelişmeler ışığında Yunanistan'ın yakın komşuları ile ilişkilerinde tarihsel geçmiş ile birlikte günümüz siyasi konjonktürü ve dünya genelinde meydana gelen gelişmelerin etkisinin olduğunu ifade etmek mümkündür. Bu anlamda örneğin Makedonya ile olan ilişkilerde ortak tarihsel birikim ve karşılıklı çıkarlar etkili olurken Arnavutluk ile ilişkilerde güncel sorunlara karşı potansiyel iş birliği mekanizmaları söz konusu olabilmektedir. Yine Bulgaristan ile olan ilişkilerde de mülteci krizi vb. sorunlara yönelik iş birliğinin yanında komşuluk münasebetleri ile ittifak ekseninde ortak çıkarlar ve siyasi hedefler etkili olabilmektedir.

İtalya ile İlişkiler

Diplomatik ilişkilerin 1861 yılında başladığı İtalya ile ilişkiler, genel olarak ittifak ortaklığı ve AB ekseninde; 2021 yılı bağlamında ise karşılıklı siyasi ve ekonomik iş birliğine dayalı olarak geliştiği görülmektedir. Bu bağlamda pandemi ile mücadele, turizm sektörünün canlandırılması ve mülteci sorunu iki ülkenin güncel gündem maddeleri olurken, Arnavutluk örneğinde olduğu gibi İtalya ile deniz yetki alanlarının sınırlandırılmasına yönelik varılan mutabakat bu dönemde karşılıklı ilişkilerin genel seyrini belirlemektedir.

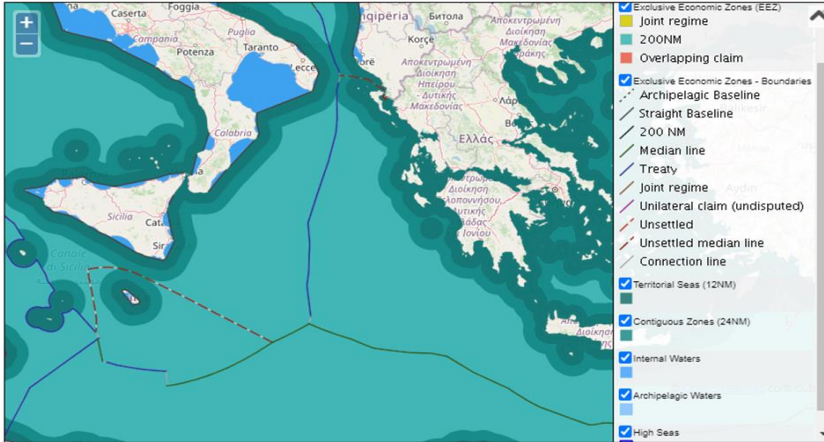
Bu kapsamda 2021 yılında ikili ilişkiler bağlamında ilk öne çıkan konu başlığı bir önceki yıl imzalanan deniz yetki alanlarının sınırlandırılması üzerinedir. Temelleri 24 Mayıs 1977 yılında atılan Kıta Sahaneliği Sınırlandırma Antlaşması ile belirlenen esaslara dayanan ve 9 Haziran 2020'de imzalanan Münhasır Ekonomik Bölge (MEB) Sınırlandırma Anlaşması, iki ülke arasında deniz yetki alanlarının kullanımına ilişkin genel çerçeveyi belirlemektedir. Bu bağlamda anlaşma aslında Yunanistan açısından ilk MEB anlaşması olma özelliğini taşımaktadır. Ancak özellikle Yunanistan açısından

ada/adacıkların sınırlandırmaya dair etkileri bakımından söylem ve uygulama noktasında bazı çelişkilerin de olduğunu söylemek mümkündür. Nitekim İtalya ile imzalanan sınırlandırma anlaşmasında “eşit uzaklık prensibi” temelinde bazı adalara kısıtlama yetkisi prensibi benimsenirken, Yunanistan’ın söylemlerinde ise tüm adaların normal kara toprakları gibi deniz bölgelerinde tam hakka sahip olduğu ifade edilmektedir. Bu durum da gerek uluslararası hukuk uygulamaları nezdinde gerekse politik söylem ve eylem noktasında çelişki olarak değerlendirilmektedir (Acer, 2020). İtalya ile mevcut ilişkilerde hâlihazırda bu durumun bir politik problem sahasına dönüşmemesinden hareketle bu konunun çalışmanın bir sonraki bölümünde ele alınacağı şekliyle özellikle Türkiye ile ilişkiler bağlamında dile getirilen argümanlardan biri olduğunu söylemek mümkündür.

Deniz yetki alanlarına ilişkin sınırlandırma anlaşmasının iki ülke arasında esas olarak üç konu temelinde gelişmesi öngörülmektedir. İlk olarak, iki ülke arasında MEB sınırlarının net olarak belirlenmesi ve onaylanması hususu yer almaktadır. Müteakiben balıkçılık faaliyetlerine yönelik ek bir sözleşmenin imzalanması ve son olarak Yunanistan’ın İyon Denizi’nde kara sularını 12 mile çıkarması durumunda İtalya’nın balıkçılık konusundaki endişelerini karşılayacak ortak bir tasarının Avrupa Komisyonu’na sunulmasıdır (Euronews, 2020). Bu kapsamda Yunanistan ile İtalya arasında deniz yetki alanlarının sınırlandırılması temelinde 2021 yılında meydana gelen en önemli gelişme ise Ekim 2021 yılında iki ülke arasında MEB’i belirleyen deniz sınırları anlaşmasının tamamlanmış olmasıdır. Nitekim iki ülke Dışişleri Bakanları 9 Ekim 2021 tarihinde Roma’da bir araya gelerek karşılıklı onay belgelerini sunmuşlardır. Bu sayede 2020 yılında imzalanan anlaşmanın üç esasından ilki yerine getirilmiştir. Ayrıca İyon Denizi’nde karasularının 12 deniz miline çıkarılmasına yönelik yasa tasarısı Ocak ayında Yunanistan meclisinde kabul edilmiştir. Bu sayede Yunanistan 1947 yılından beri ilk defa bir komşu ülke ile kurulan mutabakat neticesinde

ülke karasularını genişletmiştir (Aljazeera, 2021). Yunanistan ve İtalya arasında yapılan anlaşma çerçevesinde orta hat esasına dayalı olarak oluşturulan sınırlar ve Yunanistan'ın karasularını 12 mile çıkarmasını müteakip meydana gelen son durum Tablo 3'te gösterilmiştir.

Tablo 3: Yunanistan-İtalya Deniz Yetki Alanı

Kaynak: www.marineregions.org

İki ülke ayrıca Doğu Akdeniz'de hidrokarbon yataklarının keşfedilmesini müteakip 2018 yılında ilk olarak Yunanistan, Güney Kıbrıs Rum Yönetimi (GKRY) ve İsrail arasında mutabık kalınan ve keşfedilen enerji kaynaklarının Avrupa'ya ulaştırılmasını da amaçlayan Doğu Akdeniz Boru Hattı-EastMed projesinin ortakları durumundadırlar. Nitekim kurulacak hat neticesinde sevkiyatın yapılmasına yönelik proje İtalyan ve Yunan firmalarına verilmiştir (Yılmaz, 2020). Ayrıca iki ülkenin 2019 yılında Mısır, GKRY, İsrail, Ürdün ve Filistin arasında imzalanarak oluşturulan ve Doğu Akdeniz'deki doğalgazın araştırılmasını ve kullanımını amaçlayan Doğu Akdeniz Doğalgaz Forumu Vakıf Sözleşmesi'ne taraf olması yine Doğu Akdeniz'deki enerji denklemi bağlamında karşılıklı iş birliğinin bir göstergesidir.

Her ne kadar bölgesel olsa da son dönemlerde bir uluslararası mesele haline gelen Libya'da meydana gelen olaylar neticesinde Yunanistan ve İtalya ilişkileri ele alınacak olduğunda iki tarafın da ülkede farklı kesimi desteklediği görülmektedir. Bu kapsamda İtalya, Libya'da Birleşmiş Milletler (BM) tarafından tanınan ve meşru hükümet olarak görülen Trablus merkezli Ulusal Mutabakat Hükümeti'ni desteklerken, Yunanistan ise meşru hükümeti tanımayan ve ülkenin doğusunu kontrol eden Libya Ulusal Ordusu lideri Halife Hafter'i desteklemektedir. Libya'da meydana gelen gelişmeler ışığında İtalya'nın daha rasyonel ve pragmatik hareket ettiğini söylemek mümkün iken Yunanistan'ın bu durumu aslında Türkiye karşıtlığı üzerinden konumlandığı ve politikalarına yön verdiği görülmektedir.

Türkiye ile İlişkiler

2021 yılının diğer ülkeler ile ilişkiler açısından oldukça hareketli ve etkileşim içerisinde olduğunu söylerken, Türkiye'nin de bu noktada ayrı bir yeri olduğunu ifade etmek mümkündür. Nitekim tarihsel hasım olarak görülen Türkiye ile ilişkiler bu dönemde de oldukça agresif ve hareketli geçmiştir. Bu bağlamda bir yandan tıkanan diplomatik görüşmelerin devamı sağlanmaya çalışılırken öte yandan gerilen ilişkiler neticesinde askeri manevra ve restleşmeler meydana gelebilmiştir. Özellikle Doğu Akdeniz'deki enerji denklemi bağlamında iki ülkenin sık sık karşı karşıya geldiği ve kimi zaman sıcak temasların yaşandığı bir yıl olarak 2021'in iki ülke ilişkileri bakımından hafızalarda ayrı bir yeri olacağı aşikârdır.

İki ülke arasında son dönemde artan önemine istinaden Doğu Akdeniz özelinde sondaj faaliyetleri, Batı Trakya'da bulunan Türk azınlığın durumu, Ege adalarının silahlandırılması, kıta sahanlığı sorunu ve pandemi süreci ile birlikte ayrı bir önem kazanan mülteci sorunu 2021 yılında karşılıklı ilişkilerin seyrine yön veren başlıca konu başlıkları olmuştur. Bu kapsamda ilk olarak mülteci sorunu ele alınacak olursa, her iki ülkenin de Orta Doğu başta

olmak üzere çeşitli ülkelerden gelen mülteci akını ile karşı karşıya kaldığı ve bu konuda da kimi zaman karşılıklı suçlama ve restleşmelerin söz konusu olabildiği görülmektedir. Nitekim Türkiye üzerinden Avrupa'ya geçiş yapmak isteyen mülteciler karadan veya deniz üzerinden ilk olarak Yunanistan'a hareket etme gayretindedirler. Bu durum özellikle pandemi süreci ile birlikte ayrı bir kriz sahasını oluşturmakla birlikte çoğu zaman büyük insani trajedilere de neden olmaktadır. Nitekim çalışmanın önceki bölümlerinde de belirtildiği gibi mülteci krizinin engellenmesi noktasında sınır bölgelerinde güvenlik önlemlerini artıran Yunanistan bu bağlamda göçmenlerin geçiş güzergâhlarına sınır duvarları inşa etme kararı almıştır. Türkiye'nin Şubat 2020'den itibaren sınırı geçmek isteyen göçmenlere engel olmayacağını açıklamasından sonra kendi sınır bölgesinde sorunlar yaşayan Yunanistan, güvenlik duvarları inşa ederek durumu engellemeye çalışmıştır. Bu bağlamda ilk olarak 26 kilometre uzunluğunda inşa edilen güvenlik duvarı 40 kilometreye kadar genişletilmiş, ayrıca sınır bölgelerine gelişmiş güvenlik, gözetim ve istihbarat ekipmanları konuşlandırılmıştır. Bu tedbirler ile sene başından itibaren yaklaşık 143 binden fazla geçişin engellendiği, bu kapsamda oransal olarak geçen seneye göre %45'lik bir iyileşme olduğu ifade edilmektedir (Korpar, 2021).

Yunanistan ve Türkiye arasındaki bir başka sorun sahası ise genel olarak Batı Trakya Türkleri ve oradaki Türk azınlığın statüsü sorunudur. Yunanistan'ın Batı Trakya'da bulunan Türk azınlık kimliğini inkâr ederek genel tabiri Müslüman azınlık üzerinden yapması ve bu kapsamda azınlık haklarını günümüz koşullarında da uygulamaması sorunun temelini teşkil etmektedir (Kabza, 2011). Lozan Anlaşması'na ek olarak Yunanistan ile imzalanan ek protokol kapsamında nüfus mübadelesi dışında tutulan ve Türkiye'de kalan Rum azınlığa karşılık Yunanistan'da bırakılan ve sayıları yaklaşık 150 bini bulan Türk azınlık genel olarak Batı Trakya Türkleri olarak anılmaktadır. Nitekim Lozan Anlaşması'nın azınlıkların korunmasına ilişkin hükümlerine göre Batı Trakya Türkleri dini

kimlikleri ile Müslüman olarak tanımlanırken, mübadele dışında tutulanlara verilen “Establi Belgeleri” üzerinde Türk ifadesi yer almıştır (Erdem, 2021).

Batı Trakya Türklerine ilişkin günümüzde yaşanan en önemli sorun Türk kimliğinin inkâr edilerek azınlık haklarının görmezden gelinmesidir. Nitekim Yunanistan’da 1991 yılında ilan edilen “Yasalar Önünde Eşitlik” politikası gereği temel vatandaşlık hakları tanınsa da ulusal ve uluslararası anlaşmalar ve ek protokoller ile de garanti altına alınan azınlık hakları günümüz koşullarında dahi uygulanmamaktadır. Bu bağlamda yaşanan en önemli sorun milli kimliğin inkârı ve temel örgütlenme özgürlüğü üzerine olmaktadır. İçerisinde Türk kelimesi geçmesinden dolayı örneğin Batı Trakya Türk Öğretmenler Birliği, Gümülcine Türk Gençler Birliği ve İskeçe Türk Birliği gibi derneklerin kapatılması kararı verilen Yunanistan’da Türk azınlığın bu yöndeki mücadelesi de devam etmektedir (Kabza, 2021). Yunanistan’a karşı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi’ne (AİHM) başvuran Türk azınlık temsilcileri, AİHM’in dernek kurma özgürlüğünün ihlal edildiği hükmüne karşı Yunanistan’ın hukuksuz uygulamalarını Avrupa Konseyi nezdinde dile getirme çabasıdadır. Ayrıca Yunanistan yargıtayının Haziran 2021’de İskeçe Türk Birliğinin yasal statüsünün iadesinin reddine yönelik verdiği kararın AİHM kararlarının tersine olduğu düşüncesinden hareketle Türk azınlık, konunun Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi nezdinde incelenmesine yönelik girişimlerini sürdürmektedir (Perspektif, 2021).

Genel anlamda bakıldığında kırılğan bir yapıya sahip olan ikili ilişkiler, iki ülke açısından da oldukça hassas olan sorun sahaları noktasında yerini siyasi ve askeri agresif adımlara bırakabilmektedir. Bu bağlamda 2021 senesinin bu yöndeki manevralara fazlasıyla tanıklık eden bir yıl olduğunu söylemek mümkündür. Ayrıca bu dönemde Yunanistan’ın genel olarak ABD ve Fransa başta olmak üzere diğer ülkelerle yapmış olduğu

savunma iş birliği anlaşmaları ile mevcut güç dengesini Türkiye aleyhine değiştirme gayretinde olduğunu da ifade etmek mümkündür. Bu durumun hâlihazırda kırılğan yapıya sahip olan ikili ilişkileri daha derin bir sarmal içerisine götürdüğü ise aşikârdır.

Türkiye ile ilişkiler nezdinde 2021 senesinin başlangıçta diyalog zeminin yeniden oluşmaya başladığı ve karşılıklı diplomatik temasların kaldığı yerden devam edeceği yönünde bir izlenimi olurken, esasında karşılıklı ilişkilerin gidişatını olumsuz etkileyen ve kimi zaman da tıkayan gelişmelere tanıklık ettiğini söylemek mümkündür. Bu anlamda karşılıklı sorun sahalarının giderilmesine yönelik diplomatik temasları içeren ve ilk olarak 2002 yılında başlayıp Yunanistan'ın teklifi ile 2016 yılında sona eren istikşafi görüşmelerin 61. turunun Ocak 2021'de yeniden başlaması, ikili ilişkilerin seyri açısından umut verici görülmüştür (Pirinççi, 2021). Karşılıklı fikir alışverişinin gerçekleştirilebilmesi ve temel sorunları doğrudan masada görüşme noktasında istikşafi görüşmeler büyük önem arz etmektedir. Nitekim iki ülke arasında henüz çözüme kavuşturulmamış birçok sorun sahası bulunmaktadır. Bu bağlamda görüşme imkânı bulunan konular arasında; karasuları sorunu, hava sahası sorunu, kıta sahanlığı sorunu, Gayri Askeri Statüdeki Adaların (GASA) silahlandırılması sorunu, Egemenliği Antlaşmalarla Yunanistan'a Devredilmemiş Ada, Adacık ve Kayalıklar (EGEAYDAK) sorunu ve MEB sorunu yer almaktadır. Özellikle Türkiye açısından bu sorun sahaları ilişkilerin genel seyri açısından birbirini etkileyen bir yapıya sahipken, Yunanistan ise esasında sorun sahalarını minimize ederek, sadece kıta sahanlığı ve MEB ile sınırlandırmaktadır. Bu durum ise diyalog zeminini genel olarak tıkamakta ve oldukça sınırlandırmaktadır.

2021 yılında iki ülke arasında en öne çıkan konu ise özellikle Doğu Akdeniz'de mevcut enerji sahaları ve ilan edilen sınırları da ilgilendirdiği şekliyle icra edilen askeri tatbikatlar olmuştur.

Nitekim özellikle 2019 ve 2020 yıllarında Türkiye tarafından icra edilen sondaj ve sismik araştırma faaliyetleri ve bu bağlamda denizcilere bildiri mahiyetinde ilan edilen Navigational Telex (NAVTEX) bildirimleri, karşılıklı söylem ve uygulamalarda gerginliğe neden olurken, 2021 yılında bu durumun büyük oranda karşılıklı gövde gösterisine de dönüşen askeri tatbikat ve eylemlerle sınırlı kaldığını söylemek mümkündür. Bu kapsamda ilk olarak, 12 Nisan-22 Nisan 2021 tarihleri arasında Yunanistan, ABD, İsrail, Birleşik Arap Emirlikleri ve GKRY hava kuvvetleri unsurlarının da katılımıyla Iniochos 2021 ortak tatbikatı icra edilmiştir (Bowman ve Brobst, 2021). Yine 2014 yılından itibaren karşılıklı ilişkilerini geliştiren ve başta terörle mücadele, sınır güvenliği ile doğalgaz arama noktasında ortak faaliyetlerde bulunan Mısır, Yunanistan ve GKRY, Haziran ayında Mısır'ın Akdeniz kıyılarında üçlü hava ve deniz tatbikatı gerçekleştirmiştir (Mahmoud, 2021). Ekim ayı ise Yunanistan açısından askeri tatbikatların sayısının arttığı bir ay olmuştur. Nitekim ilk olarak Ağustos 2020'de icra edilen ve Yunanistan, Fransa, İtalya ve GKRY deniz/hava unsurlarının katıldığı Eunomia Tatbikatının ikincisi 7 Ekim 2021'de Doğu Akdeniz'de gerçekleştirilmiştir (Greekcitytimes, 2021). 19 Ekim 2021 tarihinde bu sefer Mısır Deniz Kuvvetleri unsurları öncülüğünde Akdeniz'de Yunanistan ile ortak tatbikat icra edilmiştir (Egypttoday, 2021). Aralık ayında Yunanistan, GKRY ve Ürdün Savunma Bakanlarının arasında gerçekleştirilen toplantıda da üç ülke arasında savunma iş birliğinin başlatılması ve ortak askeri tatbikatların icra hazırlıklarının yapılması kararı alınmıştır (Cyprusmail, 2021). Bu bağlamda Yunanistan'ın faaliyetleri açısından değerlendirme yapıldığında; gerek müttefiklik ve birlik ilişkileri bağlamında gerekse Doğu Akdeniz özelinde ortaklık kurulan ülkeler nezdinde icra edilen askeri ve politik manevralar ile mevcut çıkar dengelerinin korunmaya çalışıldığı ve bu durumun Türkiye karşıtlığı ile de pekiştirilme gayretinde bulunduğu görülmektedir.

İki ülke arasında gerginliğe yol açan diğer önemli bir sorun sahası ise GASA'ların Yunanistan tarafından silahlandırılmasıdır.

Nitekim uluslararası antlaşmalarla silahsızlandırılması öngörülen adaların Yunanistan tarafından ilk olarak gizli, ardından açık bir şekilde silahlandırılması faaliyetleri Türkiye açısından önemli bir güvenlik sorunu olarak görülmektedir. Bu kapsamda ilk olarak 1964 yılında Yunanistan'a verilen nota ile Rodos ve İstanköy adalarına yapılan askeri tahkimatların sonlandırılması gerektiği bildirilmiştir. Gerek 1923 Lozan Barış Antlaşmasının ilgili maddelerinde Limni, Semadirek, Gökçeada, Bozcaada ve Tavşan Adalarında gerekse Türkiye'nin taraf olmadığı 1974 Paris Barış Antlaşması ile Oniki Adalarda her türlü askeri üs, tesis ve tahkimatın yasaklanması öngörülmüş ayrıca askeri eğitim ve silah üretimi de yasaklanmıştır (Aksu, 2018). Ancak Yunanistan'ın geçmişte mutabık kalınan antlaşmaların tersine GASA'ların silahlandırması Türkiye ile bu anlamda yaşanan sorunun temelini teşkil etmektedir. Bu hususta Türkiye, diplomatik girişimlerinin sonuca ulaşmaması nedeniyle Yunanistan'a karşı sorunu uluslararası platformlarda dile getirme yönünde uygulamalarda bulunmuştur. Nitekim 2021 özelinde bakıldığında Türkiye, BM Daimi Temsilciliği aracılığıyla BM Genel Sekreterine 30 Temmuz 2021 ve 30 Eylül 2021 tarihlerinde ayrıntılı mektup göndererek Yunanistan'ın uygulamalarının uluslararası antlaşmalara aykırı olduğunu dile getirmiştir (Liakouras, 2021). Ancak Yunanistan Savunma Bakanı Nikos Panayiotopoulos, Kasım ayında Yunan Na Tea gazetesine verdiği demeçte, biraz önce ifade edilen adaların Türkiye tarafından tehdit görüldüğü gerekçesiyle silahsızlandırılmasının söz konusu olamayacağını, Yunanistan'ın adalardaki tehdide karşı teşkilatlanma hakkının olduğunu belirtmiştir (Kırbaki, 2021).

Genel olarak 2021 yılı bağlamında Yunanistan-Türkiye ilişkileri ele alınacak olduğunda; tikanan müzakere sürecinin yeniden başlamış olmasının iki ülke ilişkilerinde umut verici olduğunu ifade etmek mümkündür. Ancak tarihsel geçmişi de olan sorun sahalarının çözümüne yönelik somut girişimlerin olmayışı, karşılıklı güç ve kapasite artırımı yarışının kimi zaman diplomatik

girişimlerin de ötesine geçmesi dolayısıyla müteakip süreçlerde iki ülke ilişkilerindeki gerginliğin ve karşılıklı restleşmelerin devam edeceğini düşündürmektedir.

Diğer Aktörler ile İlişkiler

NATO ile İlişkiler

1952 yılında Türkiye ile birlikte NATO'ya katılım sağlayan Yunanistan, Sovyetler Birliği tehdidine karşı NATO şemsiyesi altında Avrasya ile Orta Doğu'yu buluşturarak, farklı coğrafi aktörlerin geçiş rotaları içerisinde yer alan ve merkez bölgeye kolay ulaşım fırsatları sunan Karadeniz sınırlarını koruma ve güvence altına almayı amaçlarken, günümüzde Türkiye ile birlikte NATO'nun güney sınır güvenliğini sağlamaktadır (NATO, 2021a; Kırbasoğlu ve Tüfekçi, 2021).

Yunanistan'ın NATO ile ilişkilerinin seyrine bakıldığında genel olarak icra edilen harekâtlara katılım ve savunma kapasitesine yapılan katkı öne çıkan hususlardır. Nitekim hâlihazırda NATO'nun Kosova ve Akdeniz'de icra ettiği harekâtlar, Afrika Birliği'ne verilen destek misyonları, Baltık ülkelerinde gerçekleştirilen hava devriyeleri, Türkiye'ye verilen hava savunma desteği ve Irak'ta kapasite inşası kapsamında verilen danışmanlık desteği bağlamında yaklaşık 20 bin askeri personelin çeşitli bölgelerde icra edilen misyonlarda yer aldığı görülmektedir (NATO, 2021b). Yunanistan da bu kapsamda gerçekleştirilen harekâtlara teknik ve taktik yardım ile personel desteğinde bulunmaktadır. İnsani yardım ve barışı destekleme harekâtları öncelikli olmak üzere çeşitli NATO misyonlarına destek veren Yunanistan, hâlihazırda Afganistan'da devam eden Etkin Çaba Harekâtına 11, Kosova Misyonu KFOR'a 111 ve NATO Irak Misyonu-NMI kapsamında ise 1 personel olmak üzere 123 personel ile destek vermekte, ayrıca hâlihazırda devam eden deniz ve hava harekâtlarına da katkı sağlamaktadır (McPartland ve Marinides, 2021). Ayrıca Akdeniz, Baltıklar ve Kuzey Denizde

aktif olarak sürdürülen harekâtlara da katkı veren Yunanistan, bu kapsamda yine hava ve deniz gücü desteğinde bulunmaktadır.

NATO ile olan ilişkilerinde aslında Türkiye ile olan ilişkilerini de şekillendirme niyetinde olan Yunanistan, bu bağlamda bazı durumlarda NATO nezdinde Türkiye aleyhtarı tutum ve davranış içerisine girerek Türkiye'ye karşı taraf oluşturma gayreti içerisinde olabilmektedir. Ancak bu durum karşısında NATO'nun genel olarak benimsediği tutum ise ittifak ortaklığı içinde tarafsız bir görünüş sergilemek üzerine olmaktadır.

AB ile İlişkiler

Yunanistan'ın mensubu bulunduğu AB ile ilişkileri ise genel olarak birlik politikaları çerçevesinde olurken, son yıllarda birçok ülke açısından önemli bir sorun haline gelen göçmen krizi ve özellikle Doğu Akdeniz'de keşfedilen doğalgaz rezervlerinden hareketle enerji politikaları üzerinden şekillenmektedir. Bu bağlamda yine Yunanistan'ın Türkiye ile olan ilişkileri de AB ile olan münasebetlerinde etkili olabilmektedir. Nitekim özellikle Yunanistan'ın Türkiye ile yaşanan problemleri aslında AB'nin de karşılaştığı bir sorun olarak angaje etme çabası kimi zaman Türkiye'nin AB ile olan ilişkilerini etkileyebilmektedir. Bu durumun tam tersi olarak yine Yunanistan'ın Türkiye ile olan ilişkilerinde AB'yi bir koz olarak kullanabildiği de görülmektedir (TRT Haber, 2021b). Bu açıdan bakıldığında, Yunanistan'ın ikili ilişkileri neticesinde karşılaştığı sorun sahalarını politik söylem ve uygulama aracı haline getirdiğini söylemek mümkündür.

Yunanistan ile AB ilişkileri bağlamında önem arz eden bir diğer konu başlığı da ekonomik ilişkiler ve mali yapılanma faaliyetleridir. Bu bağlamda Yunanistan'ın geçmiş dönemlerde yaşamış olduğu ekonomik kriz ve finansal istikrarsızlık neticesinde AB nezdinde başlatılan Gelişmiş Gözetim Raporları ile Yunanistan'ın mali yapısının istikrara kavuşturulması hedeflenmektedir. İlk olarak 2011 yılında Yunanistan'ın talebi üzerine yapısal reform desteği programı başlatılmış, bu

kapsamda kurulan bir görev gücü ile AB ve Uluslararası Para Fonu (IMF) uyum programları şartlarının yerine getirilmesi noktasında Yunanistan'ın ihtiyaç duyacağı teknik desteğin verilmesi amaçlanmıştır. Bu kapsamda 2021 yılında da Şubat, Haziran ve Eylül aylarında olacak şekilde üç dönem gelişmiş gözetim raporu yayınlanmıştır (European Commission, 2021). Ayrıca Yunanistan'a özellikle son dönemde artan göçmen krizi ile mücadele noktasında mali destekte de bulunmaktadır. Bu kapsamda Yunanistan'a Türkiye kara sınırı ile beş Ege adasında bulunan mülteci kamplarının geliştirilmesi ve yeniden inşa edilmesi için 224 milyon dolar yardımda bulunulmuştur (Psaropoulos, 2021).

Göçmen krizinin kontrolü ve düzensiz göçün engellenmesi noktasında FRONTEX ile koordineli hareket eden Yunanistan, bu bağlamda AB sınır güvenliğinin sağlanması noktasında da önemli bir ülke olarak öne çıkmaktadır. Nitekim AB Komisyon Başkanı Ursula von der Leyen'in 2020 yılında Yunanistan'ı ziyaretinde de dile getirdiği şekliyle Yunanistan, sınır güvenliğinin korunması noktasında "Avrupa'nın kalkanı" olarak da görülmektedir (Şahin, 2021). Bu yaklaşım ile Yunanistan'ın göçmenler konusunda kimi zaman sert müdahalelerinin AB tarafından örtülü desteklenebildiğini de söylemek mümkündür.

Libya'da devam eden istikrarsızlık nedeniyle BM'nin 2016 yılında aldığı 2292 sayılı ve 2021 yılında aldığı 2578 sayılı kararları sonucu Avrupa Ortak Güvenlik ve Savunma Politikası çerçevesinde ve Berlin Süreci'nin bir parçası olarak başlatılan İrini Harekâtı, halen operasyonel olarak sürdürülen ve Yunanistan-AB ilişkileri açısından önem arz eden bir diğer önemli konudur. Nitekim Yunanca "barış" anlamına gelen ve AB Deniz Kuvvetleri Akdeniz İrini Harekâtı-EUNAVFOR MED IRINI adıyla ilk olarak 31 Mart 2020 tarihinde başlatılan operasyonun süresi 31 Mart 2023'e kadar uzatılmıştır. Aralarında Yunanistan'ın da bulunduğu 24 AB ülkesinin yer aldığı harekâtın merkez karargâhı Roma'da konuşlandırılmıştır. Hâlihazırda Operasyon

Komutanlığını İtalyan Tuğamiral Stefano Turchetto'nun yaptığı harekâtın Kuvvet Komutanı ise 01 Ekim 2021'de altı aylık süre ile görevi devralan Yunan Michail D. Magkos'tur (Operationirini.eu, 2021). İrini Harekâtı kapsamında Libya'ya yasadışı silah taşımacılığının engellenmesi gerekçesiyle Kasım 2020'de Türkiye'den Libya'ya yük taşıyan Türk bandıralı bir gemiye operasyon gerçekleştirilmiş, ancak bayrak devleti olan Türkiye'nin izni alınmamıştır. Libya'da General Hafter yönetimine yapılan silah ve teçhizat desteklerinin denetlenmesi göz ardı edilirken Libya'ya gerçekleştirilen ticari maksatlı faaliyetlerin kontrol edilmek istenmesi operasyonun aslında taraflı olarak yapıldığı eleştirilerine sebebiyet vermektedir (Seçkin, 2021). Ocak 2021'de Rus bandıralı bir kargo gemisine Yunan savaş gemisi tarafından gerçekleştirilen operasyon ile harekâtın yalnızca Türkiye'yi hedef almadığı yönündeki algıyı güçlendirmek istendiğini söylemek mümkündür (Oral, 2021).

Genel olarak 2021 yılı temelinde Yunanistan ve AB ilişkileri değerlendirilecek olduğunda güvenlik noktasında iş birliğinin öne çıktığı görülmektedir. Yunanistan'ın AB'nin güvenlik duvarı olarak değerlendirilmesi ve bu noktada desteklenmesi, 2021 yılı itibarıyla ikili ilişkilerinin seyrini belirlemiştir. Nitekim göçmen krizi ile mücadele noktasında Yunanistan'a verilen mali ve siyasi destekler ile operasyonel olarak sürdürülen faaliyetleri de bu açıdan ele almak mümkündür.

Savunma İş Birliği Kapsamında İlişkiler

2021 yılı Yunanistan açısından savunma ve güvenlik kapasitesinin geliştirildiği ve bu bağlamda önemli savunma iş birliği anlaşmalarının gerçekleştirildiği bir yıl olmuştur. Bu kapsamda özellikle ABD ve Fransa ile yapılan ikili anlaşmaların Yunanistan açısından olduğu kadar başta Türkiye nezdinde olmak üzere bölgesel de etkileri olan bir konu olduğunu söylemek mümkündür. Bu bağlamda 2021 yılında Yunanistan'ın savunma iş birliğine yönelik en önemli anlaşmalarından biri Eylül ayında

Fransa ile imzalamış olduğu savunma anlaşmasıdır. Nitekim Fransa'dan önceden alınan 18 Rafale savaş uçağı siparişine ilaveten 6 savaş uçağı daha alan Yunanistan, son yapılan anlaşma ile birlikte Fransa'dan ayrıca 3 fırkateyn alacağını duyurmuştur (Euronews, 2021). Bu anlaşmayı aslında tarihsel hasım Türkiye'nin tehditlerine bir kalkan olarak da değerlendiren Yunanistan (Berberakis, 2021), yaşamış olduğu ekonomik sıkıntıları görmezden gelerek Türkiye'ye karşı güç dengesini kendi lehine değiştirmeyi amaçlamaktadır. Ancak Fransa ile imzalanan anlaşmada yer alan ve aslında NATO ittifakı amaç ve gayesine yönelik sorgulamalara da neden olan "iki ülke topraklarına yapılan herhangi bir saldırı karşısında silahlı kuvvet kullanımı" ibaresi özellikle Türkiye tarafından sert şekilde eleştirilmiştir. Nitekim ittifak stratejisinin de ötesine geçen bir duruma sebebiyet verebilecek bu durum, ittifakın dengesi ve sürdürülebilirliği açısından da sorgulamalara neden olabilecektir (Reuters, 2021).

Yunanistan'ın 2021 yılında Fransa'nın ardından savunma iş birliğini genişlettiği bir diğer ülke de ABD olmuştur. Ekim 2021'de üçüncüsü düzenlenen ABD-Yunanistan Stratejik Diyalog Toplantısı'nda iki ülke savunma bakanları bir araya gelerek ilki 1990 yılında imzalanan savunma iş birliği anlaşmasının süresiz olarak yürürlükte kalmasına olanak sağlayan metni imzalamışlardır. Bu anlaşma ile karşılıklı savunma iş birliğinin kapsamı genişletilmiş, bu bağlamda ABD güçlerinin Yunanistan'daki mevcut üslerine ek olarak başka üslere erişimine izin verilmiştir. Bu doğrultuda ABD Yunanistan'da yeni üsler teşkil etmek yerine hâlihazırdaki üslere yatırım yaparak kapasitelerini genişletebilecektir. Türkiye sınırındaki Dedeağaç Üssü ve Girit Adası'ndaki Suda Üssü de dâhil olmak üzere daha fazla ABD askerinin konuşlandırılması imkânı doğmuştur. Yine ABD güçlerinin tatbikat yapabileceği alanların genişletilmesi de söz konusu olabilecektir (BBC, 2021).

Yunanistan'ın gerek Fransa gerekse ABD ile imzalamış olduğu savunma iş birliği anlaşmaları kapsamında özellikle son dönemde

bir nevi gambot diplomasisi de uyguladığı ifade edilen Türkiye'ye karşı kendi pozisyonunu güçlendirme ve mevcut güç dengelerini kendi lehine değiştirme gayretinde olduğunu söylemek mümkündür. Bu bağlamda Yunanistan'ın savunma stratejisinin de büyük çoğunluğunu bu iki ülke ile imzalanan savunma anlaşmaları doğrultusunda şekillendirdiği ve askeri caydırıcılığını güçlendirme amacıyla olduğu görülmektedir. Genel olarak Türkiye karşıtlığı üzerinden diplomasi faaliyetini şekillendiren Fransa bir kenara alınacak olursa, Yunanistan ile savunma iş birliğini genişleten ABD açısından bu durum, son dönemlerde ilişkilerin gergin olduğu ve dış politikada birçok konuda anlaşmazlığın yaşandığı Türkiye'ye bir alternatif arayış olarak değerlendirilebilecektir. Ayrıca ABD nezdinde NATO'nun güney kanadının desteklenmesi ve Rusya ile mücadele noktasında Karadeniz ve Akdeniz'e erişim noktasında bu anlaşmanın bir esneklik sağladığı da görülebilmektedir (Bowman, 2021).

Sonuç ve Değerlendirme

2021 yılının Yunanistan açısından genel bir değerlendirmesinin yapılmaya çalışıldığı bu makalede genel olarak Yunanistan ülke içi gündemini ve dış politikasını etkileyen konular ele alınmaya çalışılmıştır. Bu kapsamda, 2020 yılında dünya genelinde patlak veren ve etkisini halen devam ettiren pandemi ile mücadele, ekonomik ve mali toparlanma gayretleri, göçmen sorunu ile mücadele genel olarak ülke içi gelişmelerin özünü oluşturmuştur. Dış politik gelişmeler noktasında ise genel olarak Ege ve Doğu Akdeniz özelinde yaşanan gelişmeler, Türkiye ile ilişkiler ve yaşanan problem sahaları, karşılıklı yapılan askeri ve politik anlaşmalar başlıca üzerinde durulan konular olmuştur. Bu noktada 2021 yılının Yunanistan açısından oldukça hareketli ve kimi zaman da gerginliğe sebebiyet verecek şekilde yoğun geçtiğini ifade etmek mümkündür. Yunanistan nezdinde yaşanan bu gelişmelerin büyük çoğunlukla aslında Türkiye ile de yakından ilişkili olduğunu söylemek yerinde olacaktır. Keza göçmen sorunu, Doğu Akdeniz'de enerji denklemi bağlamında

yaşanan hadiseler, imzalanan savunma iş birliği anlaşmaları ve savunma kapasite artırma gayretleri, bir yönüyle doğrudan Türkiye'ye yönelik etkileri olan gelişmelerdir. Bu açıdan 2021 yılının Yunanistan bağlamında siyasi ve politik açıdan yoğun bir yıl olduğunu ifade etmek yerinde olacaktır.

2021 yılında yaşanan gelişmeler ışığında 2022 yılına yönelik genel bir tahmin yapılacak olduğunda ise her ne kadar diplomasi kanalı canlı tutulmaya çalışılsa da Ege ve Doğu Akdeniz bağlamında Türkiye ile olan gerilimin etkisini artırarak devam edeceği düşünülmektedir. Ayrıca enerji denklemi nezdinde kurulan iş birliği ve temasları daha somut bir şekilde uygulamaya konulmaya çalışılacağı, imzalanan savunma iş birliği anlaşmaları neticesinde artan etki kapasitesi doğrultusunda Yunanistan'ın özellikle Türkiye nezdinde daha agresif söylem ve uygulamalarının söz konusu olabileceği, bu durumun ise özellikle mevcut ittifak ve ortaklıklar çerçevesinde kurumsal yapıyı ve müttefiklik ilişkilerini zorlayıcı etkiler doğurabileceğini akıllara getirmektedir.

Kaynakça

- Acer, Y. (2020), "Yunanistan'ın Adalara Dair Hukuksal Çelişkileri Yunanistan-İtalya Deniz Sınırı Antlaşması Örneği", *SETA Analiz*, 329: 8-17.
- Aljazeera, (2021), "Greek Mps Approve Extension Of Territorial Waters In Ionian Sea", <https://www.aljazeera.com/news/2021/1/20/greek-mps-approve-extension-of-territorial-waters-in-ionian-sea>, (Erişim Tarihi: 15.12.2021).
- BBC (2018), "Kuzey Makedonya Cumhuriyeti Anlaşması İmzalandı: 27 Yıllık Yunanistan-Makedonya İsim Krizi Hakkında Bilinmesi Gerekenler", <https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-44477691>, (Erişim Tarihi: 05.12.2021).

- BBC (2021), “ABD-Yunanistan Savunma İşbirliği Anlaşması Yenilendi Ve Genişletildi”, <https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-58921152>, (Erişim Tarihi: 24.12.2021).
- Berberakis, S. (2021). “Miçotakis, Fransa İle İmzalanan Anlaşma Hakkında Konuştu: "Sözde Müttefikimizin Tehditlerine Kalkan”, <https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-58836841>, (Erişim Tarihi: 24.12.2021).
- Bowman, B. (2021), “Erdogan’s Belligerence Has U.S., Greece Expanding Ties”, <https://foreignpolicy.com/2021/10/26/us-greece-erdogan-turkey-defense-security-nato-russia/>, (Erişim Tarihi: 25.12.2021).
- Bowman, B. ve Brobst, R. (2021), “The Iniochos Military Exercise In Greece Is Bad News For Iran”, <https://www.defensenews.com/opinion/commentary/2021/04/30/the-iniochos-military-exercise-in-greece-is-bad-news-for-iran/>, (Erişim Tarihi: 19.12.2021).
- Cyprusmail (2021), “Cyprus, Greece And Jordan Agree To Hold Military Exercises”, <https://cyprus-mail.com/2021/12/01/cyprus-greece-and-jordan-agree-to-hold-military-exercises/>, (Erişim Tarihi: 19.12.2021).
- Egypttoday (2021), “Egyptian Naval Force Executes Joint Exercises With Greek, Spanish, American Counterparts”, <https://www.egypttoday.com/Article/1/109005/Egyptian-Naval-Force-executes-joint-exercises-with-Greek-Spanish-American>, (Erişim Tarihi: 20.12.2021).
- Ekathimerini (2021), “Greece Records Highest Daily Covid Death Toll With 130 Fatalities”, <https://www.ekathimerini.com/news/1173767/greece-records-second-highest-daily-death-toll-with-130-deaths-5-736-new-cases/>, (Erişim Tarihi: 14.11.2021).
- Eliamep (2021), “Relations Between Albania and Greece”, *Datacentrum Research Institute*, 9-47.
- Erdem, N. (2021), “Nüfus Mübadelesi Ve Batı Trakya Türkleri”, *Stratejik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5 (5): 146.

- Euronews (2020). “Yunanistan İle İtalya Arasında İmzalanan Deniz Anlaşması Türkiye İçin Ne Anlama Geliyor?”, <https://tr.euronews.com/2020/06/11/yunanistan-ile-italya-arasinda-imzalanan-deniz-anlasmasi-ne-anlama-geliyor>, (Erişim Tarihi: 16.12.2021).
- Euronews (2021). “Yunanistan, Fransa'dan 3 Fırkateyn Alacağını Duyurdu”, <https://tr.euronews.com/2021/09/28/yunanistan-fransa-dan-3-f-rkateyn-alacag-n-duyurdu>, (Erişim Tarihi: 23.12.2021).
- European Commission (2021), “Financial Assistance To Greece”, https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/economic-and-fiscal-policy-coordination/financial-assistance-eu/which-eu-countries-have-received-assistance/financial-assistance-greece_en#enhanced-surveillance-framework-for-greece, (Erişim Tarihi: 21.12.2021).
- Greekcitytimes (2020), “Greece And Bulgaria Reaffirm Excellent Bilateral Relations”, <https://greekcitytimes.com/2020/10/15/greece-and-bulgaria-reaffirm-excellent-bilateral-relations/>, (Erişim Tarihi: 11.12.2021).
- Greekcitytimes (2021), “Eunomia 2/2021: Impressive Images From Joint Greek-Cypriot-French-Italian Military Exercises”, <https://greekcitytimes.com/2021/10/10/eunomia-2-2021-military-exercises/>, (Erişim Tarihi: 19.12.2021).
- Hardcastle, E, (2021), “Greece’s Economy Gets an Enormous Boost From Strong Visitor Numbers”, <https://skift.com/2021/11/14/greeces-economy-gets-an-enormous-boost-from-strong-visitor-numbers/>, (Erişim Tarihi: 17.11.2021).
- Hernandez, P. ve Muletier, Z. (2021), “Key Findings Of The 2021 Report On North Macedonia”, https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/qanda_21_5280, (Erişim Tarihi: 11.12.2021).

- Independent (2021), “Bulgaria, Greece Talk Energy Cooperation, Regional Stability”, <https://www.independent.co.uk/news/bulgaria-kyriakos-mitsotakis-greece-sofia-european-union-b1979366.html>, (Erişim Tarihi: 13.12.2021).
- Karakatsani, E. (2021), “Greece Political Briefing: The High-Speed Spreading Of COVID-19 And The Political Debate In Greece”, *China-CEE Institute*, 45(1): 3.
- Keptalkinggreece (2021), “EU Commission Sees Growth Of 7.1% For Greece In 2021; Inflation Hits Decade High In Oct”, <https://www.keptalkinggreece.com/2021/11/11/greece-economy-growth-inflation/>, (Erişim Tarihi: 17.11.2021).
- Kırbaşoğlu, F. ve Tüfekçi, Ö. (2021). Avrupa Birliği’nin Geniş Karadeniz Havzası’na Yönelik Politikaları: 2020. Ö. Tüfekçi (Ed.) içinde, *Karadeniz: 2020 Gelişmeleri Işığında Bölgesel Değerlendirmeler* (s. 439-473). Trabzon: Karadeniz Teknik Üniversitesi Yayınları.
- Kirbaki, Y. (2021), “Yunanistan’dan Adaları Silahlandırmaya Devam”, <https://www.hurriyet.com.tr/dunya/yunanistandan-adalari-silahlandirmaya-devam-41855629>, (Erişim Tarihi: 20.12.2021).
- Korpar, L. (2021), “Greece Asks for Funds From EU to Extend Border Wall Along Turkey, Will Expand Surveillance”, <https://www.newsweek.com/greece-asks-funds-eu-extend-border-wall-along-turkey-will-expand-surveillance-1661290>, (Erişim Tarihi: 17.12.2021).
- Liakouras, P. (2021), “The Demilitarization Or Sovereignty Dilemma”, <https://www.ekathimerini.com/in-depth/analysis/1174226/the-demilitarization-or-sovereignty-dilemma/>, (Erişim Tarihi: 20.12.2021).
- Mahmoud, M. (2021), “Egypt, Greece, Greek Cypriot Administration Hold Drills”, <https://www.aa.com.tr/en/energy/upstream/egypt-greece-greek-cypriot-administration-hold-drills/20614>, (Erişim Tarihi: 19.12.2021).

- Marineregions “Greece MRGID”,
<https://www.marineregions.org/eezdetails.php?mrgid=5679&zone=eez>, (Erişim Tarihi: 16.12.2021).
- McPartland, C. ve Marinides, D. (2021), “Nato Allies Contribute To A Variety Of Missions. Here’s A Look At How Each Country Chips in”,
<https://www.atlanticcouncil.org/blogs/new-atlanticist/nato-allies-contribute-to-a-variety-of-missions-heres-a-look-at-how-each-country-chips-in/>, (Erişim Tarihi: 23.12.2021).
- Mlloja, G. (2021), “Albaina and Greece, Love and Hatred”,
<https://albaniandailynews.com/news/albania-and-greece-love-and-hate->, (Erişim Tarihi: 07.12.2021).
- NATO (2020), “Relations with the Republic of North Macedonia (Archived)”,
https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_48830.htm#:~:text=North%20Macedonia%20joined%20the%20Alliance,former%20Yugoslav%20Republic%20of%20Macedonia., (Erişim Tarihi: 05.12.2021).
- NATO (2021a) “Greece And NATO”,
https://www.nato.int/cps/fr/natohq/declassified_181434.htm, (Erişim Tarihi: 23.12.2021).
- NATO (2021b), “NATO On The Map”, <https://www.nato.int/nato-on-the-map/#lat=57.207147454518406&lon=39.744256936258886&zoom=-1&layer-4>, (Erişim Tarihi: 23.12.2021).
- News (2021), “Full İmplementation Of Prespes Agreement Crucial For Greece-N Macedonia Relations: Greek President”,
http://www.news.cn/english/2021-10/06/c_1310227978.htm, (Erişim Tarihi: 08.12.2021).
- Novinite (2021), “Greece Has Warned Erdogan That It Will Respond Decisively To Possible Migrant Pressure”,
<https://www.novinite.com/articles/212234/Greece+has+Warned+Erdogan+that+It+will+Respond+Decisively+to+Possible+Migrant+Pressure>, (Erişim Tarihi: 03.12.2021).

- Operationirini.eu (2021), “About Us”, <https://www.operationirini.eu/about-us/>, (Erişim Tarihi: 22.12.2021)
- Oral, F. (2021), “AB İrini Harekâtı’nın Geleceği”, <https://www.ankasam.org/ab-irini-harekatinin-gelecegi/>, (Erişim Tarihi: 22.12.2021).
- Papadimas, L. (2021), “Final Budget Draft Foresees Greek Economy Growing By 4.5% Next Year”, <https://www.ekathimerini.com/economy/1172138/final-budget-draft-foresees-greek-economy-growing-by-4-5-next-year/>, (Erişim Tarihi: 15.11.2021).
- Papadimas, L. ve Kambas, M. (2021), “Greek Economy To Grow by 4.5% Next Year After Resurgent 2021”, <https://www.reuters.com/markets/europe/greek-economy-grow-by-45-next-year-fiscal-council-2021-11-19/?rpc=401&>, (Erişim Tarihi: 15.11.2021).
- Perspektif (2021), “Batı Trakya’daki Türk Azınlık, AİHM’e Uymayan Yunanistan’dan Őikayetçi”, <https://perspektif.eu/2021/09/08/bati-trakyadaki-turk-azinlik-aihme-uymayan-yunanistandan-sikayetci/>, (Erişim Tarihi: 16.12.2021).
- Pirinççi, F. (2021), “Yunanistan’la Yeniden Başlayan Görüşmelerden Beklentiler”, <https://www.setav.org/yunanistanla-yeniden-baslayan-gorusmelerden-beklentiler/>, (Erişim Tarihi: 17.12.2021).
- Psaropoulos, J. (2021). “In 2021, The EU Hardened Its Borders As New Refugee Crises Flared”, <https://www.aljazeera.com/features/2021/12/29/in-2021-the-eu-hardened-its-borders-as-new-refugee-crises-flared>, (Erişim Tarihi: 21.12.2021).
- Reuters (2021), “Turkish Defence Minister Warns Against Alliances That Harm NATO”, <https://www.reuters.com/world/middle-east/turkish-defence-minister-warns-against-alliances-that-harm-nato-2021-10-23/>, (Erişim Tarihi: 24.12.2021).

- Schengenvisainfo (2021), “Migration Minister: Greece Will Not Become a Gateway for Illegal Migration”, <https://www.schengenvisainfo.com/news/migration-minister-greece-will-not-become-a-gateway-for-illegal-migration/>, (Erişim Tarihi: 01.12.2021).
- Seçkin, B. (2021), “İrini Operasyonu, Türk Gemisine Yönelik Denetimin Türkiye'nin İzni Olmadan Yapıldığını Kabul Etti”, <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/irini-operasyonu-turk-gemisine-yonelik-denetimin-turkiyenin-izni-olmadan-yapildigini-kabul-etti/2053409>, (Erişim Tarihi: 22.12.2021).
- Seebrig (2012), “South-Eastern Europe Brigade 'SEEBRIG’”, <http://www.seebrig.org/mpfsee/south-eastern-europe-brigade-seebrig-2.html>, (Erişim Tarihi: 06.12.2021).
- Şahin, İ. (2021). “Yunanistan'ın Yasa Dışı Göçmen Politikasının Garantörü AB”, <https://www.aa.com.tr/tr/analiz/yunanistanin-yasa-disi-gocmen-politikasinin-garantoru-ab/2435604>, (Erişim Tarihi: 22.12.2021).
- TRT Haber, (2021a), “Yunanistan-Bulgaristan Doğalgaz Boru Hattı Birkaç Aya Hazır Olacak”, <https://www.trthaber.com/haber/dunya/yunanistan-bulgaristan-dogalgaz-boru-hatti-birkac-aya-hazir-olacak-637367.html>, (Erişim Tarihi: 10.12.2021).
- TRT Haber, (2021b), “Bakan Çavuşoğlu: Sorunları AB Değil, Sadece Türkiye Ve Yunanistan Çözebilir”, <https://www.trthaber.com/haber/gundem/bakan-cavusoglu-sorunlari-ab-degil-sadece-turkiye-ve-yunanistan-cozebilir-584706.html>, (Erişim Tarihi: 22.12.2021).
- Tzogopoulos, G. (2021), “Greece Political Briefing: Greek Politics For 2021”, *China-CEE Institute*, 36(1): 1.
- UNHCR (2021a), “Refugee Situations”, <https://data2.unhcr.org/en/situations/mediterranean>, (Erişim Tarihi: 02.12.2021).

- UNHCR (2021b), “Refugee Situations”, <https://data2.unhcr.org/en/situations/mediterranean/location/5179>, (Erişim Tarihi: 02.12.2021).
- World Bank (2020), “GDP-Greece”, <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.CD?end=2020&locations=GR&start=1960>, (Erişim Tarihi: 17.11.2021).
- Yılmaz, E. A. (2020), “Doğu Akdeniz’deki Gelişmeler Doğrultusunda Türk Dış Politikası’nın Dünü ve Bugünü”, *Karadeniz Uluslararası Bilimler Dergi*, 48: 38-40.

Adnan SEYAZ

Adnan Seyaz lisans eğitimini Marmara Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler (İngilizce) bölümünde tamamlamıştır. Lisansüstü çalışmalarını aynı üniversitenin Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Bilim Dalında tamamlayarak 2018 yılında “Sovyet Sonrası Rusya Federasyonu’nda Demokrasi Tecrübesi: Rekabetçi Otoriteryanizm” başlıklı teziyle doktor unvanını almıştır. Bir dönem Vilnius Üniversitesi’nde (Litvanya) eğitim görmüş ve Rusya, Almanya, Polonya, Sırbistan’da çeşitli konferanslarda bildiriler sunmuştur. Çalışma alanları Rusya siyaseti, Post-Sovyet çalışmaları, demokratikleşme ve otoriterleşme konularını kapsamakta ve bu alanlarda yayımlanmış birçok makale ve kitap bölümü bulunmaktadır. 2009 yılından beri Kırklareli Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü’nde görev yapmaktadır.

Ahmet ATEŞ

Lisans derecesini Adnan Menderes Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü’nden 2011 yılında almıştır. Müteakiben, aynı üniversitede “Stratejik İstihbarat ve Türk Dış Politikası’na Etkisi” başlıklı tezi ile yüksek lisans eğitimini 2013 yılında tamamlamıştır. 2015 yılında University of Delaware Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler bölümünde doktora eğitimine başlamıştır. 2017 yılında “An Evaluation of the US Intelligence Community after 9/11” adlı tezi ile ikinci yüksek lisans derecesini alan Ahmet Ateş 2020 yılında aynı üniversiteden “Understanding the Change in Intelligence Organizations: An Institutional Framework” adlı tezi ile doktor unvanı almıştır. Temel araştırma alanları istihbarat ve ulusal güvenlidir.

Anıl Çağlar ERKAN

2011 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi İİBF Uluslararası İlişkiler Bölümünden mezun olmuştur. 2013 yılında Adnan

Menderes Üniversitesi SBE Uluslararası İlişkiler Yüksek Lisans Programını tamamlamıştır 2014 yılından beri Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Tefenni Meslek Yüksekokulu Yönetim ve Organizasyon Bölümü İnsan Kaynakları Yönetimi Programında Dr. Öğr. Üyesi olarak çalışmaktadır. Erkan, enerji, dış politika ve güvenlik alanlarında çalışmalar yapmaktadır.

Ayça EMİNOĞLU

1997 yılında Yakın Doğu Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümünde lisans eğitimini, 2009 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde Uluslararası İlişkiler anabilim dalında yüksek lisansını ve 2011-2015 yılları arasında yine Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası ilişkiler Anabilim dalında doktora eğitimini bitirmiştir. Halen Karadeniz Teknik Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Uluslararası ilişkiler Bölümünde Öğretim Üyesi olarak görev yapmaktadır.

Dilek KARADENİZ TOPAL

Dilek KARADENİZ TOPAL, 01.02.1992 tarihinde Şanlıurfa ili Suruç ilçesinde doğdu. 1998 yılında Anadolu İlköğretim Okulu'nu; 2006 yılında Anadolu Ortaokulu'nu; 2010 yılında Adana Anadolu Kız Meslek Lisesi'ni; 2015 yılında da Karadeniz Teknik Üniversitesi – İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü'nü bitirdi. 2018 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi - Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalında yüksek lisans programını tamamladı. 2018 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı YÖK 100/2000 Uluslararası Güvenlik ve Terörizm programında doktora eğitimine başladı.

Eda TUTAK

1989 yılında İzmir’de doğan Dr. Eda TUTAK; 2012 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümü lisans eğitiminden bölüm birinciliği ve yüksek onur derecesiyle mezun oldu. Ardından Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler anabilim dalı tezli yüksek lisans programını 2014 yılında tamamlayan TUTAK, 2021 yılında aynı üniversitede Uluslararası İlişkiler Anabilim dalında doktora derecesini aldı. 2015-2017 tarihleri arasında İzmir Olgunlaşma Enstitüsü Ar-Ge Birimi’nde hizmet verdikten sonra 2017’de Gümüşhane Üniversitesi’nde Öğretim Görevlisi olarak göreve başlayan TUTAK, halen bu üniversitede Yönetim ve Organizasyon Bölüm Başkanı olarak çalışmaktadır.

Esra ÇİL AYDOĞDU

28.01.1991 tarihinde Trabzon ili Ortahisar ilçesinde doğdu. 2015 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi - İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü’nden mezun oldu. 2019 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi - Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı’nda yüksek lisans programını tamamladı ve “Soğuk Savaş Sonrası Dönemde Uluslararası Göç Olgusu ve Toplumsal Güvenliğe Etkileri” başlıklı yüksek lisans teziyle Uluslararası İlişkiler uzmanı unvanını aldı. 2019 yılında YÖK 100/2000 Doktora Projesi kapsamında, Karadeniz Teknik Üniversitesi – Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası Güvenlik ve Terör öncelikli alanında başladığı doktora programına halen devam etmektedir.

Fevzi KIRBAŞOĞLU

01.09.1993 tarihinde Erzurum İli Yakutiye İlçesi’nde doğdu. 2015 yılında Atatürk Üniversitesi – İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü’nden mezun oldu. 2019 yılında yüksek lisans öğrenimini Karadeniz Teknik Üniversitesi –

Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı'nda tamamladı ve "Avrupa Birliği'nin Yükselen Güçlere Yönelik Politikası: Türkiye Örneği" başlıklı yüksek lisans teziyle Uluslararası İlişkiler uzmanı unvanını aldı. 2019 yılında, YÖK 100/2000 Doktora Projesi kapsamında, Karadeniz Teknik Üniversitesi – Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası Güvenlik ve Terör öncelikli alanında doktora öğrenimine başladı. 2021 yılından itibaren Karadeniz Teknik Üniversitesi – İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde Arş. Gör. olarak görev yapmayı sürdürmektedir.

Gökhan ÖÇALAN

1989 yılı Tokat Erbaa doğumlu olan yazar, ilk orta ve lise eğitimini Erbaa'da tamamlamış, 2008-2012 yılları arasında Karadeniz Teknik Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde lisans, 2013-2015 yılları arasında Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı'nda yüksek lisans eğitimini tamamlamıştır. 2019 yılından itibaren Karadeniz Teknik Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı'nda doktora eğitimine devam etmektedir. 2016 yılında Genelkurmay Harekât Başkanlığı'nda Uluslararası İlişkiler Uzmanı olarak memuriyet görevine başlayan yazar, hâlihazırda Milli Savunma Bakanlığı bünyesinde Giresun Askerlik Şube Başkanlığı'nda görevine devam etmektedir. Evli olan yazar iyi seviyede İngilizce ve başlangıç seviyesinde Rusça bilmektedir.

Hakan ÜNAY

Lisans eğitimini Selçuk Üniversitesi Uluslararası İlişkiler bölümünde 2017'de tamamlamıştır. 2018'de Necmettin Erbakan Üniversitesi Uluslararası İlişkiler bölümünde başladığı yüksek lisans eğitiminden 2022'de sınır duvarları üzerine yazdığı tezi başarıyla savunarak mezun olmuştur. Hâlihazırda Gaziantep Üniversitesi Sosyoloji bölümünde doktora öğrencisidir. Göç ve sınır politikaları alanında araştırmalarını sürdüren yazar, Göç

Araştırmaları Vakfı bünyesindeki Türkiye Göç Araştırmaları Merkezi'nde 2019'dan bu yana araştırmacı olarak görev yapmaktadır.

Hasan YILMAZ

1995 yılında Kara Harp Okulundan mezun olmuş, çeşitli birlik komutanlığı ve yurt içi ve yurt dışı karargâh görevlerinde bulunmuştur. 2000-2001 yıllarında ABD Dz.Kuv.leri Yüksek Lisans Okulunda Uluslararası Güvenlik ve İstihbarat Çalışmaları alanında “Turkey and the Middle East: Threats and Opportunities” başlıklı tez ile yüksek lisans derecesi, 2015-2016 yıllarında Barselona Uluslararası Çalışmalar Enstitüsünde Uluslararası İlişkiler alanında “Turkey’s Foreign Policy Towards Russia: Business as Usual?” başlıklı tez ile diğer yüksek lisans derecesini almıştır. 2018 yılında TSK’dan emekli olmuştur. Halen Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde Uluslararası İlişkiler Doktora Programı öğrencisidir.

Hülya KINIK

Hülya Kınık, 2012 yılında Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümü lisans programından mezun olmuştur. 2015 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı yüksek lisans programını tamamlamıştır. 2014 yılından itibaren Karadeniz Teknik Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü’nde Araştırma Görevlisi olarak görev yapmakta olan Kınık, doktora eğitimine aynı üniversite ve anabilim dalında devam etmektedir. Doktora Tezi, “Yükselen Güçler”in uluslararası sistem üzerindeki etkilerini, ağırlıklı olarak Türk Dış Politikası’na odaklanarak araştırmaktadır.

İsmail KÖSE

1975 yılında Trabzon'da doğdu. Yakın Doğu Üniversitesi'nde devlet burslu olarak 1994 yılında başladığı Uluslararası İlişkiler lisans eğitimini 1999 yılı içerisinde Yüksek Onur derecesi ile tamamladı. Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde 2002 yılında Yüksek Lisans eğitimini tamamladı. Karadeniz Teknik Üniversitesi Tarih Bölümü'nden 2013 yılında "Cumhuriyet Tarihi Doktoru" unvanı ile mezun oldu. Aynı yıl Erciyes Üniversitesi İİBF Uluslararası İlişkiler Bölümü Siyasal Tarih Anabilim Dalında Yrd. Doç. Dr. olarak göreve başladı. 2016 yılı başında naklen Karadeniz Teknik Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü'ne atandı. 2017 yılında Doçent oldu. Halen Karadeniz Teknik Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde görev yapmaktadır.

Murat ÇEMREK

Sırasıyla ODTÜ Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü'nde lisans, Bilkent Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü'nde yüksek lisans ve doktora ve Budapeşte Koleji: Yüksek İhtisas Çalışmaları Enstitüsü'nde (Macaristan) doktora sonrası çalışmasını tamamladı. Bilkent, Atatürk Alato (Kırgızistan), Selçuk, El Farabi (Kazakistan) Üniversitelerinde ve Polis Akademisi'nde lisanstan doktora çeşitli düzeylerde dersler verdi. Ahmet Yesevi Uluslararası Üniversitesi'nin (Kazakistan) Avrasya Araştırma Enstitüsü'nün Kurucu Müdürlüğünü üstlendi. Selçuk Üniversitesi'nde Bölüm Başkanlığı, Erol Güngör Türk Diasporası Araştırma ve Uygulama Merkezi Müdürlüğü ve Üniversite Erasmus Programı Koordinatörlüğünü yürütücülüğünü yapmış olan Çemrek, halen Necmettin Erbakan Üniversitesi'nde Bölüm Başkanlığı, Türkçe ve İngilizce olmak üzere birçok ulusal ve uluslararası dergide makale, değerlendirme, kitap bölümü yazar Çemrek, birçok

akademik derginin de editörler kurulu, hakem ve bilimsel danışmanlar kurulunda yer almaktadır.

Murat ÜLGÜL

Doç. Dr. Murat Ülgül Karadeniz Teknik Üniversitesi Uluslararası İlişkiler bölümünde öğretim üyesidir. 2006 yılında Gazi Üniversitesi Uluslararası İlişkiler bölümünde lisans eğitimini bitirdikten sonra ABD’de Florida State University’de Doğu Avrupa ve Rus Çalışmaları programında (2008-2010) ve University of Delaware’da Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler bölümünde (2010-2012) yüksek lisans yapmıştır. 2015 yılında University of Delaware’da doktorasını tamamlamıştır. Başta International Relations, Middle East Policy ve International Spectator olmak üzere birçok uluslararası ve ulusal dergide yayını ve kitap bölümleri olan Dr. Ülgül, aynı zamanda Uluslararası Güvenliğe Giriş (Nobel Akademik Yayıncılık, 2021) kitabının da editörlerindedir.

Müge YÜCE

2010 yılında İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümü lisans programından, 2014 yılında Harp Akademileri Komutanlığı Stratejik Araştırmalar Enstitüsü (SAREN) Uluslararası İlişkiler yüksek lisans programından mezun olmuştur. Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümü’nde Dr. Öğr. Üyesi olarak görev yapmakta olan yazarın özel çalışma alanını Çin Dış Politikası oluşturmaktadır. Müge YÜCE, araştırma amacı ile daha önce Finlandiya Turku Üniversitesi ve Polonya Opole Üniversitelerinde bulunmuştur. Yazar iyi derecede İngilizce ve orta düzeyde Çince bilmektedir.

Rukiye PATAN

1998 yılında İstanbul'da doğdu. İlk, Orta ve Lise öğrenimini İstanbul'da tamamladı. 2016 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi'nde Uluslararası İlişkiler Bölümü lisans programına başlayıp 2020 yılında mezun oldu. Aynı yıl içerisinde Karadeniz Teknik Üniversitesi'nde Yüksek Lisans programına başlayan Rukiye Patan şu anda tez aşamasındadır.

Süleyman TEMİZ

Dr. Öğr. Üyesi Süleyman Temiz, Samsun Ondokuz Mayıs Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümünden 2004 yılında mezun oldu. Yüksek lisans eğitimini Tokat'ta bulunan Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih ABD, Cumhuriyet Tarihi BD'da tamamladı. Bununla birlikte 2010 yılında Gaziosmanpaşa Üniversitesi'nde Türkiye Cumhuriyeti Tarihi dersleri verdi. Bunun akabinde 2012 yılında Dışişleri Bakanlığı'nda göreve başladı ve 2012'den 2018 yılına kadar Malezya'da bulunan Kuala Lumpur Türk Büyükelçiliğinde vazifesine devam etti. 2017 yılında International Islamic University Malaysia'dan doktora derecesini aldı. 2018 yılında görevini tamamladıktan sonra, Iğdır Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde vazifeye başladı. Uzun süre güneydoğu Asya bölgesinde resmi vazifede bulunmuş olan Dr. Süleyman Temiz'in araştırma alanları, Güneydoğu Asya Uluslar Birliği-ASEAN, Güneydoğu Asya Ülkeleri, Güneydoğu Asya Bölgeselciliği ve devletlerarası ilişkileridir.

Vahit GÜNTAY

2008 yılında Gazi Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde lisans eğitimini tamamlamıştır. 2012 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı'nda yüksek lisans eğitimini, 2016 yılında yine aynı programda doktora

eğitimini tamamlamıştır. 2009-2016 yılları arasında Karadeniz Teknik Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde Araştırma Görevlisi olarak görev yapan Gütay, 2017 yılından bu yana aynı bölümde Doç. Dr. olarak görevine devam etmektedir. Doktora çalışması öncesi ve sonrasında yurtiçi ve dışında siber güvenlik ile ilgili birçok araştırma ve projeye katkı sağlayan Gütay; lisans, yüksek lisans ve doktora düzeyinde Siber Politikalar, Siber İstihbarat ve Dış Politika, Dijital Diplomasi, Devletler ve Yapay Zekâ gibi dersler vermektedir.

Yaşar SARI

Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Uluslararası İlişkiler Bölümünde Öğretim Üyesidir. Lisansını İstanbul Üniversitesi'nden, Yüksek Lisansını Old Dominion Üniversitesi ve Doktorasını Virginia Üniversitesi'nden aldı. ABD, Kırgızistan, Kazakistan ve Türkiye'deki çeşitli üniversitelerde ders verdi. Rusya, Kafkasya ve Orta Asya üzerine akademik çalışmaları vardır.

KARADENİZ

2021 GELİŞMELERİ IŞIĞINDA
BÖLGESEL DEĞERLENDİRMELER

KTÜ-SAM Kitapları 2

www.ktu.edu.tr/sam

ISBN: 978-605-2271-49-0

© 2022 Karadeniz Teknik Üniversitesi Yayınları

1. Baskı: Ekim 2022, Trabzon